

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

ISTORIJOS GALIA – **Petras Maksimavičius** 3

KULTŪROS BARUOSE

KAPELŲ ŠVENTĖ SEINUOSE – **Dalia Astrauskienė** 5

PLB METŲ MINĖJIMAS SUVALKUOSE – **Onutė Virbylienė**..... 8

XVI RUDENS LITERATŪROS SKAITYMAI – **Alicija Krakauskienė** . 10

XII MUZIKUOJANČIŲ ŠEIMŲ ŠVENTĖ – **Asta Pečiulienė** 11

PUNSKO „DZŪKIJA“ DAINAVO ŽEMĖJE, ANT VANDENS, PO ŽEME IR DANGUJE! – **Božena Bobinienė** 16

ŽMONĖS

GYVENIMAS PRASIDEDA PO 40-IES – **Jurgita Stankauskaitė** 19

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

OSKARAS MILAŠIUS DIPLOMATINĖJE KOVOJE DĖL LIETUVOS TERITORIJOS IR PRIPAŽINIMO – **Janina Macukonienė** 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Kryžius Adolfo Ramanausko-Vanago tėviškėje Bielėnuose (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

XVII kapelų šventės dalyviai – Punsko folkloro ansamblis „Alna“ (Ingos Astrauskaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny, ul. Wileńska 9

tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė

Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė

Stilistas, korektorius Kazys Linka

Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,

Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2019-10-21

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny

Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002

SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (7000 eurų parama).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Spalio 16 d. Lenkijos lietuvių draugija gavo iš Vidaus reikalų ir administravimo ministerijos reikalavimą sumažinti „Aušros“ leidinio parengto projekto biudžetą keturiasdešimt penkiais tūkstančiais zlotų. To padaryti neįmanoma, nes tai yra daugiau nei 14 proc. viso „Aušros“ projekto dydžio. Ministerijos numatyta suma būtų mažesnė dvidešimčia tūkstančių zlotų už šiais metais skirtą finansavimą. Beje, daugumai redakcijos darbuotojų mokamas minimalus atlyginimas, kuriam kylant ir viskam brangstant būtų neįmanoma išleisti 24 „Aušros“ numerių. Keisti leidinio periodiškumą, kai jau surinkta prenumerata, irgi neįmanoma. Žurnalas atsidūrė padėtyje be išeities! Leidinį, kuris kitais metais švęstų 60-ąjį jubiliejų, matyt, tektų uždaryti. Tokia padėtis ypač stebina, kai Lietuvoje lenkų tautinei mažumai, padedant Lietuvos Vyriausybei, rugsėjo 17 d. pradėta transliuoti specialioji TV programa „TVP Wilno“.

Taip pat Lenkijos lietuvių drugijos projektui „Einamoji Lenkijos lietuvių draugijos veikla 2020 metais“ ministerija planuoja sumažinti 11 tūkstančių zlotų, tai būtų praktiškai Draugijos veiklos žlugimas, lėšų trūkty net buhalterinėms paslaugoms, nekalbant apie LLD būstinės Seinuose ir Suvalkų „Vienybės“ klubo išlaikymą.

Praėjo Seimo rinkimai, atrodo, tautinėms mažumoms vėl sunkus gyvenimo laikotarpis ateina. Juk ilgai neužtrunka mums ramybės laikotarpis, kas keletą metų vis planuojama ką nors likviduoti, uždaryti, mažinti, siaurinti. Apie tai, kad žiniasklaida šiais laikais atlieka itin svarbų vaidmenį, aiškinti nereikia. Ypač apmaudu, kad iš esmės bloginama padėtis. Beje, ir taip lyginant Lietuvos lenkų galimybes naudotis žiniasklaida gimtąja kalba ir mūsų – tai kaip dangus ir žemė.

Istorijos galia

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Kai kurie istorikai sako, kad tam tikrais atvejais istorijos galia gali prilygti atominės bombos sprogo metu skleidžiamai energijai. Aš net taip labai istorijos pasakojimo galios vertinti nedirštu, tačiau blogai ar šališkai panaudoti istoriniai šaltiniai gali pridaryti labai daug žalos. Kita vertus, atitinkamai papasakota istorija gali išlaisvinti pozityvią energiją ir labai teigiamai paveikti visuomenę.

Ne visi domisi istorija ir ne visi skiria jai dėmesio. Tačiau, net tie, kurių tai nedomina, anksčiau ar vėliau pajunta jos poveikį. Ji ateina į mūsų kasdienį gyvenimą. Skverbiasi į televizorių ekranus, laikraščius, darbo vietas, bažnyčią, gatvių pavadinimus, paminklus... Taigi nė vienas nesame apsaugotas nuo jos poveikio.

Istorikams dažnai kyla didelė dilema – kaip ją rekonstruoti ir papasakoti, nenusižengiant istoriko etikai ar darbo principams? Kaip apsaugoti nuo įvairių įtakų ir išlikti nešališkam? Juk ne paslaptis, jog istorikų darbais visais laikais mielai nori naudotis politikai, įvairių organizacijų lyderiai, bažnyčių hierarchai, valstybės raidos strategijų kūrėjai. Istoriniai faktai padeda pagrįsti priimamus sprendimus ar apsaugoti nuo būsimų klaidų. Tačiau turime suprasti, kad selektyviai pasirinkta informacija gali iškreipti istorinį vaizdą ir daryti įtaką visuomenės sąmonin- gumui ilgus dešimtmečius ar net šimtmečius. Vėliau pateiksiu vieną labai konkretų ir iškalbingą pavyzdį,

kuris, „istorikams“ padedant, jau 100 metų trukdo lietuvių ir lenkų bendravimui Seinų krašte.

Nenoriu pervertinti istorijos ir istorikų reikšmės mūsų gyvenime. Tačiau visos esančios ar naujai gimstančios ideologijos vienaip ar kitaip remiasi jų darbais. Gaila, bet pasinaudoti jų paslaugomis dažnai susigundo taip pat tie, kuriems istorinė tiesa mažiausia rūpi. Istoriją traktuoja kaip įrankį savo tikslams pasiekti. Matyt, kitaip ir negali būti, kadangi ryšio su praeitimi eksponavimas, laimėjimų ar patirtų skriaudų vardijimas veikia visuomenę, mobilizuoja bendruomenę. Todėl istorikai ir jų darbai susilaukia dėmesio. Priminsiu, kad neseniai, Lenkijoje vienu metu istoriko išsilavinimą turintys politikai ėjo premjero, prezidento ir Seimo

Lenkijoje vienu metu istoriko išsilavinimą turintys politikai ėjo premjero, prezidento ir Seimo pirmininko pareigas.

Vadinasi, studijuoti ar bent domėtis istorija, verta.

Taip pat ne paslaptis, kad valstybės institucijos naudojasi istorijos institutų ar prie universitetų veikiančių tyrimų centrų analizėmis, patarimais.

pirmininko pareigas. Juk dabartinis premjeras taip pat istorikas. Vadinasi, studijuoti ar bent domėtis istorija, verta. Taip pat ne paslaptis, kad valstybės institucijos naudojasi istorijos institutų ar prie universitetų veikiančių tyrimų centrų analizėmis, patarimais. Neatsitiktinai, būtent šiose institucijose dirbantiems

Vytauto paminklas Birštone

Pėtro Maksimavičiaus nuotr.

mokslininkams bandoma daryti poveikį, kad jų darbai ir juose skelbiamos išvados būtų palankesnės vienai ar kitai valstybei. Lenkija ar Lietuva nėra išimtis. Tai vyksta visame pasaulyje. Konferencijos, seminarai, apdovanojimai, stipendijos ar dotacijos konkrečioms projektams – tai įprastas ir dažnai naudojamas įrankis. Nesakau, kad tai plačiai paplitęs reiškinys, tačiau tam skiriama daug dėmesio, kadangi istorijos pasakojimo galia ne tik vidaus, bet ir užsienio politikoje, yra reikšminga.

Rugsėjo mėnesį Liubline vykusio Lenkijos istorikų suvažiavimo metu vicepremjeras ir aukštojo mokslo ministras J. Govinas (J. Gowin), sveikindamas suvažiavimo dalyvius paprašė, kad Lenkijos istorikai labiau įsitrauktų kurdami gerą Lenkijos įvaizdį pasaulyje. Tai buvo

logiškas politiko ir vieno iš valstybės vadovų prašymas. Klausimas, tik kaip tai daryti, nenusižengiant jau minėtai istoriko ar mokslininko darbo etikai. Istoriją tyrinėti ir ją aprašyti gali kiekvienas, tačiau galutinis rezultatas visada priklauso nuo to, kiek ir kaip panaudosime metodologinius įrankius apdorodami surinktus duomenis.

Liubline susirinkę istorikai iškėlė esminę klausimą – „kaip rašyti Lenkijos istoriją?“. Kaip rašyti, neišbraukiant iš jos ir nenutylinant nepatogių faktų? Riba kartais būna labai subtili ir iš pirmojo žvilgsnio nematoma. Ar istorikas

turi užsiimti tik dokumentavimu, ar gali sau leisti sukauptas žinias panaudoti kryptingam visuomenės ar tarptautinės bendruomenės švietimui? Nepamirškime, kad kiekvienas mokslininkas turi savus įsitikinimus, pažiūras, politines simpatijas, tautybę. Taigi, nėra taip paprasta.

Šiandien labai madinga kalbėti apie „istorinę politiką“. Visuomenėje jaučiamas didesnis nei anksčiau susidomėjimas istoriniais įvykiais. Tai natūralu, kadangi apie tai dažniau pradėta kalbėti ir rašyti žiniasklaidoje. Todėl įvairių istorinių įvykių metinių proga rengiami kariniai paradai, persirengę karinėmis uniformomis vaidintojai rengia inscenizacijas, mokyklose kuriamos sukarintos klasės, gatvėms ir skverams suteikiami didvyrių vardai. Viskas tam, kad skatintų visuomenės

patriotizmo jausmą, taip pat padėtų valstybei vykdyti istorinę politiką. Jau minėto istorikų suvažiavimo Liubline metu Lenkijos prezidentas A. Duda prašė mokslininkų aktyviau vykdyti „tikrąją istorinę politiką“. Pabrėžė, kad anksčiau daug istorinių faktų buvo nutylima arba šalies istorija būdavo tiesiog falsifikuojama. Taigi, pasak Prezidento, šiuo metu atsirado daugiau galimybių tą istorinį pasakojimą ištaisyti, padaryti teisingą.

Nevisi suvažiavime dalyvavę istorikai su šiais teiginiais sutiko. Dalis jų teigė, kad istorikai turėtų užsiimti mokslu, istoriniais tyrimais, o ne istorine politika. Kitaip kyla pavojus, kad istorinis pasakojimas nebus objektyvus, kas ilgainiui duos atvirkštinį nuo norimo rezultatą. Kita vertus, kiekvienas mokslininkas gyvena ir dirba tam tikroje visuomenėje ir natūralu, kad jam ne tik turėtų, bet ir rūpi savosios šalies ne tik praeitis, bet ir ateitis.

Ir baigdamas, kaip ir žadėjau, pateiksiu Jums paprastą pavyzdį, kada neatsargiai vykdoma vadinamoji istorinė politika ar negebėjimas naudotis istoriniais šaltiniais gali 100 metų sėkmingai kurstyti dviejų, šimtmečiais viena šalia kitos gyvenančių bendruomenių konfliktą. Antai, 2004 m. Seinų krašto istorikas išleido knygą ir vietos leidinyje paskelbė nemažai straipsnių apie 1919–1920 m. įvykius mūsų krašte ir tuomet įsiliepsnojusį lietuvių ir lenkų karinį konfliktą. Nemaža dalis medžiagos paimta iš 1919 m. Suvalkuose leisto savaitraščio „Suvalkų žemė“ (orig. Ziemia Suwalska) bei įvairių pranešimų apie įvykius mūsų krašte. Įprastai juose stengiamasi, dažnai labai vaizdžiai ir drastiškai, aprašyti lietuvių žiaurumą vietos lenkų atžvilgiu, padarytus karo nusikaltimus. Kaip nebebūtų, tai 1919 m. sukurti, autentiški, istoriniai šaltiniai. Taigi, ar galima juos naudoti rekonstruojant istorinius įvykius. Ne tik galima,

bet ir būtina. Tačiau, istoriko pareiga yra kiek įmanoma kruopščiai patikrinti minėtų šaltinių sukūrimo aplinkybes. Minėtu atveju, autorius tai daro nenoriai. Pavyzdžiui, nepaaiškina skaitytojams, kad savaitraštinis „Suvalkų žemė“ įkurtas 1919 m. gegužės 8 d. ir buvo redaguojamas tik iki 1919 m. rugsėjo 21 d. (iki vadinamojo „Seinų sukilimo“ pradžios). Taip pat aiškiai nepabrėžia, kad minėtą leidinį Suvalkuose įkūrė iš Varšuvos atvykęs T. Katelbachas (žvalgybos karininkas), kurio užduotis buvo (be kitų) skleisti propagandą, kartais gąsdinti vietos gyventojus lietuvių žiaurumu ir visais įmanomais būdais raginti juos pasisakyti už priklausomybę Lenkijai. Jis taip pat buvo vienas pagrindinių minėto „Seinų sukilimo“ organizatorių. Vėliau dalyvavo komisijos, kuri turėjo surašyti 1919 m. lietuvių padarytus nusikaltimus, darbe. Ar jo kurpiamas ataskaitas ir aprašymus galima besąlygiškai laikyti patikimu šaltiniu? Taip. Istorikui tai yra neįkainojami istoriniai šaltiniai. Tačiau, jie labiau atskleidžia to meto įvairių tarnybų veiklos strategiją ir principus, negu patvirtina dokumentuose minimus faktus. T. Katelbachas tuo metu dirbo jam pavestą žvalgybinį ir propagandinį darbą ir, matyt, net nepagalvojo, kaip ilgai ir skaudžiai tai atsilieps šio krašto gyventojams. Taikliai tai apibūdino žymus lietuvių ir lenkų istorijos tyrinėtojas P. Lossowski (P. Łossowski). Jis pabrėžė, kad 1919 m. konflikto dalyviai (aut. – lietuviai ir lenkai) „(...) hiperbolizuodami ir perdėtai išryškindami faktus, šalyje ir užsienyje sukurstė abipusių kaltinimų audrą“ (Konflikt polsko-litewski 1918-1920, Varšuva, 1996, p. 68).

Šiandien galima tik pridurti, kad nors praėjo nuo tų įvykių 100 metų, tos audros padarinius jaučiame dar lig šiol. Štai tokia yra istorijos galia.

Kapelų šventė Seinuose

DALIA ASTRUSKIENĖ

Spalio 5 d. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko XVII kapelų šventė – Seinai 2019. Tradiciniame, muzikines tradicijas puoselėjančiame renginyje skambėjo lietuvių liaudies instrumentinės ir vokalinės muzikos kūriniai.

Šventėje pasirodė ir gerą nuotaiką žiūrovams dovanojo Jurbarko kultūros centro kapela „Santaka“ (vad. Petras Pajaujis), Vilkaviškio kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Vingis“ (vad. Gintas Turonis), Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos liaudiškos muzikos kapela „Laumena“ (vad. Vladas Daknys), Alytaus rajono liaudiškos muzikos kapela „Pivašiūnai“ (vad. Algirdas Glovickis), Vilniaus kolegijos šokių ir dainų ansamblis „Voruta“ (meno vad. Laimutė Skuodienė), Vidugirių kaimo kapela (vad. Jurgis Vaznelis), Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“ (vad. Antanas Maziliauskas), Punsko folkloro ansamblis „Alna“ (vad. Vytautas Batvinskas) ir Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas Gavutis).

XVII kapelų šventė subūrė penkis kolektyvus iš Lietuvos.

Kapela „Santaka“ susikūrė 2011 metais. 2015 m. „Duokim garo“ projekte užėmė I vietą ir apdovanota kelione į Briuselį. Koncertavo Vokietijoje, Moldovoje, Rusijoje bei Lenkijoje.

Kapela „Vingis“ gyvuoja nuo 1996 m. Po poros metų pagal muzikantams labai patikusį J. Gaižausko maršą kapelai suteiktas „Vingio“ pavadinimas. „Vingis“ yra daugkartinė LTV projekto „Duokim garo“ dalyvė ir finalininkė, nuolatinė respublikinių dainų švenčių dalyvė. Kapelai suteikta I meno mėgėjų kolektyvų kategorija. 2012 m. kolektyvas tapo „Aukso paukštės“ laureatu.

„Vingis“ yra išleidęs kompaktinę plokštelę „Vyrai, užtraukime smagią dainą...“ (2013).

2006 m. spalio mėn. susikūrė Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos liaudiškos muzikos kapela „Laumena“. Kapelos branduolį sudaro 13 muzikantų – įvairių profesijų žmonės. Repertuare skamba tradicinė lietuvių autorių muzika bei pačių kurtos ir aranžuotos lietuvių liaudies dainos. Dalyvavo įvairiose Lietuvos regionų šventėse, kapelų varžytuvėse,

Jurbarko kultūros centro kapela „Santaka“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Vilniaus kolegijos šokių ir dainų ansamblis „Voruta“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Alytaus rajono liaudiškos muzikos kapela „Pivašiūnai“

festivaliuose. Apdovanota padėkos raštais, atminimo dovanėlėmis, skynė ir didžiųjų laurų. Vienas įsimintiniausių – gyvas kalakutas, kuris svėrė per 20 kg (laimėtas Marijampolės sav. Šunskuose). Koncertavo užsienyje, taip pat ne vienus metus pasirodo LRT televizijos laidose „Gero ūpo“ ir „Duokim garo“. Dainos skamba ir radijo „Pūkas“ bangomis.

Kapela išleido 2 kompaktines plokšteles. Laimėjo atranką-kategoriją ir 2014 m. dalyvavo jubiliejinėje Lietuvos dainų šventėje „Čia mūsų namai“, o 2018 m. dalyvavo Lietuvos šimtmečio dainų šventėje „Vardan tos...“. Kolektyvas yra Tarptautinės nuotaikingos kaimo kapelų šventės-varžytuvių „Kaziuk, pagrok man valsų“ ir „Prie žalio žalio šilo“ šeimininkai ir organizatoriai.

Kapela „*Pivašiūnai*“ susikūrė 1983 m. Konkertuoja visoje Lietuvoje įvairiose šventėse, vakaronėse, festivaliuose, konkursuose. Kapela yra daugkartinė Pietų Lietuvos regiono nugalėtoja (2007, 2009, 2014, 2018), respublikinių Dainų švenčių dalyvė, daugkartinė respublikinių švenčių-varžytuvių „Grok, Jurgeli“ dalyvė ir žiūrovų prizų laimėtoja, 2012 m. I vietos, respublikinių festivalių „Ant rubežiaus“ 2008 m. ir 2011 m. šauniosios kapelos nominantė, LRT laidos „Duokim garo“ 2007 m. laureatė. Šiais metais laimėjo Pietų Lietuvos regiono kapelų varžytuves ir dalyvavo jubiliejinėje šventėje „Grok, Jurgeli – 50“.

Vilniaus kolegijos šokių ir dainų ansamblis „*Voruta*“ įkurtas 1959 m. Šiomet rudenį „Vorutos“ ansamblis ruošiasi švęsti garbingą 60 metų kūrybinės veiklos jubiliejų. Praeitais ilgas, kartais kiek vingiuotas, bet užtat įdomus ir prasmingas kūrybinis kelias. Pasikeitė kelios vadovų ir dalyvių kartos, sušoktos kelios dešimtys šokių, sugrota daugybė nuostabių liaudiškų melodijų ir

Ingos Astrauskaitės nuotr.

sudainuota begalė skambių liaudiškų dainų...

Ansamblis turi aukščiausią – I kategoriją ir už kūrybinę, meninę veiklą 2012 m. apdovanotas „Aukso paukštės“ nominacija. Vilniaus kolegijos šokių ir dainų ansamblis „Voruta“ telkia akademinį jaunimą įdomiai, prasmingai veiklai, nes šokant, muzikuojant, dainuojant atsiskleidžia jaunų žmonių kūrybiškumas, išgyvenami tauriausi estetiniai, savęs įprasminimo, tautinio tapatumo jausmai. „Voruta“ intensyviai koncertuoja, dalyvauja tautinių šokių festivaliuose, tarptautiniuose projektuose, kasmet parengia naujas koncertines programas, dalyvauja Dainų švenčių ansamblių vakaro programose, Baltijos šalių studentų dainų ir šokių šventėse „Gaudeamus“... Visus veiklos metus ansamblis daug keliavo ir atstovavo Lietuvai tarptautiniuose folkloro festivaliuose: Didžiojoje Britanijoje, Danijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Olandijoje, Italijoje, vyko į koncertines keliones Švedijoje, Airijoje, Lenkijoje, Vokietijoje, Sakartvele.

Punsko, Vidugirių bei Seinų kapelos – nuolatinės mūsų šventės dalyvės. Kolektyvai rodė savo muzikinį meistriškumą ir kūrybiškumą, nuoširdžiai bendravo su publika, kuri karštai juos palaikė, kartu traukė dainas ir negailėjo gausių plojimų.

Renginį vedė Cecilija Grizevičienė ir Eugenijus Kaminskas, dialogus paruošė Eugenija Pakutkienė, Birutė Roglienė pasirūpino scenos dekoracijomis. Renginio metu atidaryta Sauliaus Lampicko kūrybos paroda, kurią galima nemokamai lankyti iki š. m. spalio pabaigos. Renginį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

Ačiū visiems už buvimą kartu, austringus plojimus ir gerą nuotaiką. Juk muzika – tai galingas įrankis, suvirpina sielą, suteikia atsipalaidavimą bei padeda išgyventi sunkumus.

Vidugirių kaimo kapela

Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos liaudiškos muzikos kapela „Laumena“

Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“

PLB metų paminėjimas Suvalkuose

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

Spalio 6 dieną Suvalkuose vyko renginys, skirtas PLB metams paminėti. Pirma renginio dalis, pavadinta „Lietuvos didvyriams“, prasidėjo Suvalkų kapinėse, Bakalazhevskaja gatvėje. Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės folkloro ansamblis „Vilnelė“, Alytaus apskrities literatų klubo „Tėkmė“ atstovai ir vietos lietuviai pagerbė Lietuvos didvyrius, atgulusius šiose kapinėse. Susirinkusieji aplankė partizanų Jurgio Krikščiūno-Rimvydo ir Vytauto Prabulio-Žaibo simbolišią kapą bei 1863 m. sukilimo dalyvių kun. Jurgio Dailidės paminklą ir Juozapo Radziukyno kapą. „Vilnelė“ gražiai pagiedojo sukilimo dalyviams „Marija, Marija, skaisčiausia lelija“ ir Viešpaties angelas“, o partizanams skyrė dainą „Pučia vėjas“. Visiems uždegė žvakeles ir padėjo tautiška juostele papuoštų gėlių. Simbolines

ugneles uždegė ir „Tėkmės“ pirmininkė Emilija Lukšytė-Krušiniene bei LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė. Vėliau pasimeldę už Lietuvos didvyrius šv. Mišiose (šv. Mišias atnašavo kun. Povilas Slaminis) Suvalkų Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje, svečiai ir suvalkiečiai persikėlė į „Velvet“ viešbučio (Kosčiuškos g. 128) konferencijų salę, kur vyko meninė programa.

Pirmiausia LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė O. Virbylienė visus atvykusius

Onutės Virbylienės nuotrauka.

Suvalkų mėgėjų teatras „Sūduvis“ (vad. Juozas Vaznelis)

Renginio dalyviai

Iš Onutės Virbylienės asmeninio albumo

širdingai pasveikino ir trumpai apibūdino renginio tikslą. Kadangi 2019-ieji paskelbti Pasaulio lietuvių bendruomenės metais, renginys taikomas visiems pasaulio lietuviams. Tai jiems sugiedotas Lietuvos himnas ir minute tylos pagerbti visi žuvusieji už Lietuvos laisvę.

„Lietuvos didvyriams“ – meninę programą pradėjo Suvalkų lietuvių ansamblis „Ančia“ (vadovaujamas Vytauto Batvinsko), kuris padainavo kelias patriotines,

„Vilnelė“ (vad. Laima Purlienė)

partizanų dainas. Po suvalkiečių pasirodė Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės folkloro ansamblis „Vilnelė“, vadovaujamas Laimos Purlienės. Vilniečiai labai profesionaliai atliko nemažai graudžių dainų apie partizanų veiklą, apie žiaurias likimo pasekmes jų artimiesiems, apie tremtį ir kalėjimą... Ansamblių veiduose matėsi tikri išgyvenimai, kadangi tarp jų yra gimusių tremtyje, turėjusių šeimoje partizanų. Apdainavo jie tik dalį sunkaus kelio, kuris vedė į Nepriklausomybę. Dabar Lietuva laisva...

„Vilnelės“ ansamblis Lenkijoje viešėjo jau ne kartą. Jis koncertavo Punske, Seinuose, o į Suvalkus atvyko pirmą kartą. Ačiū mūsų kraštiečiui Algimantui Kalinauskui, ansamblio dalyviui, nes jo pastangomis ir mes galėjome pamatyti tokį nuostabų pasirodymą.

Temą atitiko ir Alytaus literatų klubo kūryba. Romaldas Zabulionis trumpai pristatė E. Lukšytės-Krušininės neseniai išleistą romaną „Spygliuotu keliu“. Kelis žodžius tarė ir jo autorė, kuri vėliau perskaitė šturpią šios knygos ištrauką. R. Zabulionis pasigyrė ir savo

prozos knygomis „Ką žaltys pasakė?“ ir „Bandyti ir nesustoti...“, kurias paliko mums dovanų. Onutė Baltrukevičienė padovanojo įdomų almanachą-albumą „Lietuva – tai aš!“, kuriame yra ne tik jos kūrybos, bet ir daugelio mums jau gerai pažįstamų kitų poetų eilių bei jų nuotraukų. Džiugu, kad ten yra ir punskietis Algis Uzdila su savo eilėmis... Sveikinimo žodį tarė ir kūrybos gerbėjas Alfonsas Vitkauskas, kuris mėgsta keliauti su alytiškias.

Po trumpos pertraukėlės vyko antroji renginio dalis: Rudens gėrybių šventė su proza ir daina, kurią vėl pradėjo „Ančia“. Suvalkiečiai padainavo jau kiek linksmesnių dainų apie atkeliavusį rudenėlį, o Kazimieras Baranauskas ir Pranas Sovulis paskaitė savo naujų eilių.

Antrą kartą į sceną išėjo ir „Vilnelė“. Pirmiausia ansamblio kapela smagiai pagrojo, kad net drąsuoliai išėjo pašokti, o vėliau vėl padainavo. Vadovė stengėsi pristatyti ansamblį kuo išsamiau – tarp dainų įpindavo savo pasisakymus apie „Vilnelės“ veiklą. Pespėjo, kad klausytojai skirtų daugiau dėmesio dainų tekstui, o ne melodijai. Iš tikrųjų jų dainos labai prasmingos, o pasirodymo repertuaras

apgalvotas. Savo dainomis jie prašė paklausti mums, lietuviams, malonių dainų apie Tėvynę, tikino žiūrovus, kad jie neišeis iš Tėvynės... Labai patriotiškai ir pakiliai tai nuaidėjo visoje salėje.

Į renginį atvyko ir jau gerai mums pažįstama Birutė Kavevičienė iš Vilniaus. Šį kartą poetė, dainininkė pristatė žiūrovams savo naują rudeninės tematikos kūrybą. Tai buvo jaudinantis pasirodymas, kuris privertė žiūrovus susimąstyti ir apie „gyvenimo rudenį“.

Programoje pasirodė ir Suvalkų mėgėjų teatras „Sūduvis“ (rež. Juozas Vazne-

lis), kuris parodė dvi trumpas pjeses „Pasišnekėjo“ ir „Susiprotėjo“ pagal Jono Nevulio tekstus. Vaidintojai savo džiūkiška šnekta šauniai pralinksmo žiūrovus.

Renginys baigtas visų dalyvių bendra daina „Augo kieme klevelis“. LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė padėkojo visiems dalyviams už atvykimą, pasidžiaugė jų gražia veikla, palinkėjo visiems prasmingų ir svarbių darbų, drąsių idėjų, nuostabių gyvenimo akimirkų. Vadovams įteikė padėkas ir kuklias dovanėles.

Ačiū visiems, kad bendromis jėgomis paminėjome PLB metus bei pagerbėme Lietuvos didvyrius, o po renginio „Vienybės“ klube vykusioje vakaronėje visi arčiau susipažinome ir smagiai pabendrauome.

Dėkojame: Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, kuri finansiškai parėmė renginį, Punsko „Aušros“ leidyklai, kuri nemokamai pagamino kvietimus, plakatus ir padėkas, kun. Povilui Slaminiui, kuris nemokamai už Lietuvos didvyrius aukojo šv. Mišias.

Rengėjai: Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyrius, „Suvalkiečio“ redakcija, ansamblis „Ančia“, Suvalkų mėgėjų teatras „Sūduvis“.

XVI rudens literatūros skaitymai

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

„Tikros juodos naminės duonos neiškepsi be raugo, o šalies ateities nesukursi be praeities. Subrandintas raugas duoną daro purią, sočią ir kvapnią, o praeitis, skaidriai vertinama ir atsargiai maišoma su dabartimi, leidžia kreipti ateitį prasmingu ir teisingu keliu. Nebranginant svarbių tautos istorijos įvykių, ateitis lieka bergždžia, taip kaip ir duona be raugo neiškyla ir greitai pelija.“

Taip JAV lietuvių poetė, žurnalistė Eglė Juodvalkė dalijasi savo mintimis eilėraščių rinkinyje „Sakalai naktį nemiega“, kurį šįkart atvežė į Punkską ir dovanojo savo klausytojams Rudens literatūros skaitymuose. Šis Punksko „Aušros“ leidyklos jau XVI kartą rengiamas renginys vyko spalio 9 d. Punksko Kovo 11-osios licejuje bei Lietuvių kultūros namuose. Jame dalyvavo: svečiai Petras Venclovas, Antanas Seikalis, Eglė Juodvalkė, Viktoras Rudžianskas, aktorė Olita Dautartaitė ir mūsų krašto rašytojai.

Šiūmečiai literatūros skaitymai skirti Lietuvos laisvės kovoms bei kovotojams atminti ir pagerbti. Renginio vedėjas, poetas Sigitas Birgelis pradžioje atkreipė dėmesį, kad apie Lietuvos pokarį ir partizanų veiklą išleista ne tik prozos kūrinių, bet ir poezijos knygų. Eglė Juodvalkė – viena tokių poezijos knygų autorė. Ji prisiminė kokiomis aplinkybėmis parašyti pirmieji partizanams skirti eilėraščiai ir kaip jie visi sugulė į eilėraščių rinkinį.

Prozininkas Petras Venclova pristatė vienuolikos novelių romaną

Alicijos Krakauskienės nuotrauka

„Grumtynės“, kuris skirtas kovotojams už laisvę ir savo valstybę atminti. Tai antroji partizanų tematika šio autoriaus parašyta knyga. Visas romano vienuolika novelių jungia pokario laikotarpis, laisvės kovotojų kasdienybė, kovų vaizdai bei sudėtingi to meto žmonių santykiai.

Antanas Seikalis – buvęs partizanas, tremtinys, Vyčio Kryžiaus ordino kavaliereus, rašytojas ir žurnalistas. Su žiauriu lagerių gyvenimu autorius susipažino būdamas vos septyniolikos, kai už antisovietinę veiklą buvo nuteistas 10-čiai metų kalėjimo. Kazachstano lageriuose kalėjo ir Antano brolis, vėliau žuvęs per Kengyro lagerio sukilimą. Kengyro kalinių sukilimui atminti skirta ir viena iš trijų A. Seikaliao tikrais faktais grįsto romano „Vidurnakčio apasionata“ dalis. Pasak jo, tokie įvykiai visam laikui pakeičia žmogaus gyvenimą.

Apie Petro Venclovo novelių romaną „Grumtynės“ ir Antano

Seikaliao romaną „Vidurnakčio apasionata“ kalbėjo „Kauko laiptų“ leidyklos vadovas, poetas, redaktorius Viktoras Rudžianskas. Jis taip pat paskaitė savo kūrybos. Lietuvos teatro ir kino aktorė, poezijos skaitovė, teatro režisierė Olita Dautartaitė renginyje paskaitė šių romanų ištraukų.

Rudens literatūros skaitymuose savo kūryba bei prisiminimais dalijosi ir mūsų krašto rašytojai: Janina Aleksaitė, Algis Uzdila bei Sigitas Birgelis.

Ruduo – turbūt pats palankiausias metų laikas pasimėgauti poezija ir proza, o literatūros skaitymai – puiki proga susitikti, savo kūryba pasidalyti, kitų pasiklausyti ir su svečiais pasišnekučiuoti prie šiltos arbatos puodelio. Šįkart Rudens literatūros skaitymų klausytojus džiugino ne tik žodžių skambesys, bet ir Lietuvos tautodailininkų sąjungos pristatomi tapybos vaizdai.

XII muzikuojančių šeimų šventė

ASTA PEČIULIENĖ

Naują 2019–2020 m. kultūrinių renginių sezoną Punsko lietuvių kultūros namai pradėjo muzikuojančių šeimų susibūrimu. Dvyliktąjį kartą vyko muzikuojančių šeimų šventė. Punske ji vyksta nuo 2005-ųjų, bet nuo 2015-ųjų ji rengiama kas dveji metai. Tai viena jaukiausių, šilčiausių ir gražiausių kultūros namų švenčių. Įdomumo šiam renginiui suteikia patys dalyviai – muzikuojančios ir dainuojančios šeimos – tikri mūsų bendruomenės perliukai, visų mūsų pasididžiavimas ir vertybė. Ne veltui sakoma, jog muzikuojanti šeima – Dievo piršto paliestas darinys. Kur daina ar muzika skamba namuose – tie namai atrodo linksmi, jaukūs, į juos norisi sugrįžti, pabendrauti drauge, rodos, tokiuose namuose nei pykčiams, nei barniams nėra vietos. O kaip dar patobulėji

dainuodamas ar grodamas. Čia, žiūrėk, naują melodiją reikia išmokti ar žodžius įsiminti... ir taip iš kartos į kartą dainavimas ar muzikavimas lydi šeimas, taip ir tęsiame šeimos tradicijas, džiaugdamiesi, kad bent daina ar suskambęs muzikinis kūrinys praskaidrina mūsų gyvenimą, jį pradžiugina ir, žinoma, praturtina. Vienam padainuoti ar pagroti – bepigū! Bet jei nori drauge tai padaryti, žiūrėk, reikia laiko ir noro susitikti, reikia prisiderinti prie artimųjų, reikia glūdinti savo požiūrius ir nuomones... Žodžiu – tai didelė malonė, jei Tau mielas ir Tave traukia toks laiko leidimo būdas.

XII muzikuojančių šeimų šventė sukvietė devynias mūsų krašto muzikuojančias šeimas bei vieną svečių šeimą iš Lietuvos. Pačios jauniausios dalyvės – nepaprastai subtilių ir švelnių balselių sesės Nevulytės iš Punsko. Dainavimo tradicijos Nevulijų šeimoje labai tvirtos. Jei Nevuliai – žinok, kad beveik visi be išimties dainingi, balsingi ir mėgstantys dainuoti. 10-metė Inesa ir 8-metė Odetta Punsko lietuvių

Inesa ir Odeta Nevulytės

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Diana ir Romas Batvinskai

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

kultūros namų ansamblio „Balsynėlis“ dalyvės, vaikų lietuviškų dainų konkurso „Dainorėlis“ laureatės, Lietuvoje vykstančių dainingų švenčių dalyvės, gavę kvietimą tobulėti Marijampolės vokaliniam vaikų ansamblyje. Tačiau, kaip mamytė sako, ne visur su viskuo suspėji, naudokimės tuo, ką siūlo vietos kultūros namai ir mums ir dukroms bus tikrai naudinga. Sesės šventėje dalyvavo antrą kartą, jos atliko dvi daineles: vieną skirtą mamai – M. Mikutavičiaus ir Džimbos „Aš širdyje labai myliu savo mamą“ bei D. Paulausko aranžuotą lietuvių liaudies dainą „Už žalių miškelių“.

Jonas, Deivydas ir Povilas Sendai

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Asta, Ina ir Matas Pečiuliai

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Božena Bobininė su dukromis Ina ir Greta, Gražina Žilinskienė su sūnumi Tomu

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Dideles žiūrovų simpatijas pelnė kitas brolio ir sesers duetas – Batvinskių iš Valinčių. Romas ir Diana šventėje taip pat dalyvavo antrą kartą. Brolis groja akordeonu (nors nebaigęs jokių muzikos mokyklų) ir dainuoja, sesuo labai sodriu ir stipriai, užtikrintu balsu veda melodiją. Diana scenoje taip pat ne naujokė, ji „Dainorėlio“ konkurse yra pelniusi prizinę vietą. Ir nors Romas didelę laiko dalį praleidžia Vokietijoje, vis dėlto jiedu atranda laiko susibėgti, padainuoti ir savo talentais pasidalyti su mumis visais. Batvinskių duetas atliko dvi žinomas ir populiarias liaudies dainas „Kai sužydės po mano langu“ bei „Jazminai“.

Pirmą kartą šventėje dalyvavo muzikantų trio – Sendų šeima iš Šlynakiemio: tėtis Jonas bei sūnūs Deivydas ir Povilas. Jonas nuo seno visiems žinomas puikus kadaise vykusiu kaimo vakarėlių muzikantas ir dainininkas, matyt, vaikai ir paveldėjo muzikinius gabumus tiek iš mamos Alicijos, tiek iš tėčio giminės. Abu Sendų jaunyčiai sūnūs jau mokosi Suvalkų antrojo laipsnio muzikos mokykloje. Deivydas pučia klarnetą, Povilas kaip ir tėtis – akordeonistas. Povilas yra labai gabus muzikantas, ne vieną kartą yra pelnęs pirmąsias vietas akordeonistų konkursuose, grodamas ir solo, ir akordeonistų ansamblyje. Deivydas taip pat konkursų laureatas. Matyt, kad jaunuoliams grojimas teikia didelį malonumą. Abu broliai grojo „Puniukų“ kapeloje, dabar abu dalyvauja „Klumpėje“. Nors scenoje – jie ne naujokai, vis dėlto tėtis sūnūms šventėje buvo didelė atspara ir parama. Vyrų trio atliko dvi melodijas „Punsko daina“ ir „Liaudiškas valsas“ iš „Klumpės“ repertuaro.

Dar viena trijų asmenų šeima dalyvavusi visose šventėse – Pečiuliai iš Punsko. Mama Asta su dukra Ina – dainuojantis duetas, joms akordeonu pritaria sūnus Matas. Inos žodžiais tariant, „dalyvavimas šioje šventėje

Valentas, Gabija, Nojus ir Arvydas Uzdilai

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Onutė Uzdilienė, Dalia Uzdilienė su sūnumi Eimantu, Asta Pečiulienė su dukra Ina ir sūnumi Matu

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Eimantas Uzdila ir Matas Pečiulis

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

mūsų šeimai – šventas dalykas, mūsų niekas neklausia ar galėsite dalyvauti, dalyvaujant, nes jaučiame pareigą ir norą tai daryti“. Pečiuliai šiais metais atliko dvi dainas iš „Klumpės“ repertuaro: „Tėvelių kraštas“ (ž. J. Minelgos, m. St. Šližio) bei „Riešutų žydėjimas“ (ž. S. Neries, m. L. Vilkončiaus).

Šventėje debiutavo dar viena jėgas ir balsus sutelkusi šeima. Josios šaknys – Žagarių Jančiuliai – balsinga ir darniai skambančių balsų šeima. Gražina Žilinskienė su sūnumi Tomu – mūsų choro „Dzūkija“ dalyviai, Božena Bobinienė su dukromis Greta ir Ida – taip pat Punsko LKN ansamblio narės. Beje, Gražina su Božena – tai „pusė“ mūsų garsaus moterų kvarteto, giedančio bažnyčioje. Džiaugiamės, kad sulaukėme tokios gausios šeimos savo šventėje ir tikimės, kad jų dalyvavimas nebus paskutinis. Kvintetas a capella atliko tris liaudies dainas – „O atsimenu namelį“, „Lakštutę“ ir „Plauk sau skaistus laivelį“. Dvi pirmas dainas publika atidžiai išklusė, o trečią traukė drąsiai su šeima scenoje. Bobinų šeima vedė pirmu balsu, o Žilinskų – antrino. Bet visi puikiai pažįstame akso-minį Gražinos trečią balsą, todėl ji puošdavo dainas pritardama savo švelniu, žemu balsu, o Tomo balsas čia buvo moterų balsams atspara, jis labai švariai ir atsargiai vinguriavo liaudies melodijas.

Valento Uzdilos šeima mūsų šventėje dalyvavo jau devintą kartą. Tai trijų kartų muzikuojanti šeima: tėtis ir senelis Valentas, sūnus Arvydas bei anūakai Gabija ir Nojus. Valentas su anūke šį kartą grojo smuiku, akordeoną traukė Arvydas, o Nojus ritmiškai mušė būgną. Dainuoti, sakyčiau, paprasčiau – prasižioji ir tas balsas eina, drebant ar ne, bet jis lekia iš gerklės, o su grojimu – kitas reikalas. Išmiklinti savo pirštus, kad jie smuiko grife atrastų tam tikrą vietą ir išgautų atitinkamą toną – čia jau

Aldutė Vaznelienė, Gabrielė Baranauskaitė su mama Alicija, Inga Žukauskaitė su mama Asta

Rūta Ivoškienė su sūnumi Ernestu ir dukra Simona, Emilija Sinkevičienė-Nevulienė, Onutė Chmiliauskienė su sūnumi Matu

Rasa, Romas ir Deivydas Navikauskai, Juozas Kavaliauskas

aukštesnioji matematika. Arvydas – muzikos mokyklos absolventas, bet turint tėtį, grojantį iš klausos, ir pačiam pro pirštus liejasi liaudiškos melodijos, net natų nereikia. Ne kiek prastesnis reikalas – ritmiškai mušti būgną. Bet Nojus, kaip ir sesė, taip pat mokosi muzikos mokykloje, todėl jam šis darbas nekėlė sunkumų. Uzdilų šeima atliko „Bekerio polką“ bei „Gegužinių valsą“.

Kita trijų kartų šeima aštuntąjį kartą atsiskleidusi šventėje – Onutės Uzdilienės šeima. Onutė scenoje dainavo kartu su dukra Asta, marčia Dalia bei anūkais Matu, Ina ir Eimantu. Matas ir Eimantas – akordeonistai, jie atliko kartvelų liaudies melodiją „Suliko“, po to Matui priartiant akordeonu likusieji šeimos nariai padainavo mamulės Onutės išmokytą seną lietuvių liaudies dainą „Plaukia Nemunėlis tyliai ir ramiai“.

Dar viena trijų kartų šeima – Aldutė Vaznelienė su dviem dukromis – Alicija ir Asta bei anūkėmis – Gabriele ir Inga. Ši šeima taip pat užaugusi dainų apsupty, džiu, kad tokioje aplinkoje auginama ir jaunesnioji karta. Aldutė praityje lankė „Dzūkijos“ chorą, Asta nuo mažens dainavo folkloro ansamblyje ir visus žavėjo savo giliu trečiu balsu „Dzūkijos“ chore, o Alicija dar ir dabar viena iš „Klumpės“ solisčių, „Dzūkijos“ dainininkė bei moterų kvarteto dalyvė. Asta muzikiniu auklėtinių lavinimu užsiima ir Punsko vaikų darželyje, kasmet rengia dalyvius „Dainorėliui“, groja gitara. Abi Aldutės anūkės jau spėjo tapti „Dainorėlio“ laureatėmis. O dar auga ir daugiau anūkių, tikėkimės, kad po dvejų metų Vaznelių šeimai bus dar gausiau atstovaujama scenoje.

Pati gausiausia, taip pat trijų kartų šeima, beje jau aštuntąjį kartą dalyvaujanti šventėje – Sinkevičių-Nevulių dainuojantis ansamblis: mama Emilija, dukra Onutė Chmiliauskienė su sūneliu Matu bei dukra Rūta Ivoškienė su vaikais Ernestu ir

Simona. Ši šeima žiūrovus pradžiugino vaikų atliekama daina. Matas drąsiai užtraukė dainą apie jūreivį „Mėlyna jūra“, jam pritarė Simona ir Ernestas. Paskui visi drauge padainavo dainą „Stoviu aš parimus prie rūtų darželio“ ir „Stovi tiltas geležinis“, kuri buvo negirdėta net ir tikriems liaudies dainų mėgėjams. Pasirodo šią dainą Emiliją išmokė mama ir jos abi labai gražiai ją mokėjo atlikti. Emilijos mamytė labai gražiai mokėjo antrinti, bet ne ką prasčiau šventėje antrino ir dukra Rūta su sūnumi Ernestu.

Iš Lietuvos į svečius pasikvietėme šeimą iš Santaikos (Alytaus r.). Tai Rasos Navakauskienės šeima: du sūnūs Romas ir Deivydas bei Rasos brolis Juozas Kavaliauskas. Visi keturi nuostabiais balsais, Juozas dar ir akordeonu groja, o Deivydas gitara. Bet kai visų jų balsai suėjo visumon, tada ir pajutome šeimos darną ir galią. Pasirodo brolis su sese muzikuoja nuo vaikystės, o sūnelius mama įtraukė nuo mažumės. Navakauskų šeima atliko ir partizanų, ir patriotinių dainų, ir lietuviškos popmuzikos. Jie scenos senbuviai, kiekvieną

savaitgalį groja įvairiose šventėse, miestelio renginiuose. Tas laisvumas ir jaudulio nebuvimas pakerėjo visus klausytojus, kurie Navakauskų šeimai negailėjo plojimų ir pagyrimo žodžių.

Kadangi šventė buvo remiama iš dviejų šaltinių – Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerijos bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos pagal programą „Globali Lietuva“ – už ką esame labai dėkingi ir laimingi, organizatoriai visoms šeimoms įteikė atminimo dovanėlių: rankšluosčių rinkinį, keraminę dekoratyvinę lėkštę, kuri papuoš šeimos šventinį stalą, ir porcelianinį puodelį šeimos galvai, šeimos vyriausiajam atstovui, kuris Šeimų šventėje atliko pagrindinį, svariausią vaidmenį. Po šventės visus dalyvius dar pakvietėme kartu pasibūti, pasisėdėti, pasikalbėti ir pasidainuoti į kavinę „Mūza“, kur skaniausių patiekalų ir vėl paruošė mūsų auksarankės šeimninės – Valė Berneckienė ir Birutė Vydrienė.

Žiūrovai turėjo galimybę mūsų parodų erdvėje pasižiūrėti Lietuvos

tautodailininkų sąjungos atvežtą parodą „Natiurmortas“, kuri mūsų sienas puoš dar iki lapkričio pradžios. Tai labai spalvingi, akį traukiantys įvairių Lietuvos tapytojų darbai – natiurmortai. Visi jie buvo eksponuoti ketvirtoje natiurmortų konkursinėje parodoje Ukmergėje, o pas mus tų darbų atkeliavo vos ketvirtadalis. Kviečiame visus į kultūros namus pasižiūrėti tų stebuklų, jei dar kas nespėjo pasigrožėti jais.

Už Muzikuojančių šeimų šventę dėkoju visiems dalyviams. Ačiū, kad nepasididžiavote, ištesėjote duotą žodį dalyvauti šventėje. Ačiū, kad neieškojote išsisukimų („nesuspėsime, nebus laiko, nesugebėsime, šiais metais nepavyks“ ar pan.) ir atradote savyje jėgų, valios ir geranoriškumo pasiruošti šventei ir joje dalyvauti. O juk didžiausią paslaugą Jūs padarėte patys sau, nes Jūs pasidalijote tuo turtu ir gėriu, kurį nešiojate savyje. Patikėkite – tas gėris spinduliuoja ir jis Jums sugrįš šimteriopai. Žemai lenkiuosi prieš Jus visus, kad visi kaip viena didžiulė šeima, sustoję po kultūros namų skliautais „užtraukėme lietuvišką dainą“.

Šventės dalyviai

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Punsko „Dzūkija“ dainavo žemėje, ant vandens, po žeme ir danguje!

BOŽENA BOBINIENĖ

Taip, tai įmanoma. Pavyko tai padaryti vienos išvykos metu. Punsko LKN mišraus choro „Dzūkija“ dalyviai tokią galimybę turėjo būtent š. m. rugsėjo 24–spalio 1 d. Graikijoje. Choristai ilgai be dainų neištveria, tiesiog negali nedainuoti – taigi ir saulėtoje Kretos saloje, kur tik įmanoma (pvz., kalnuose, jūroje – laive), traukė savo krašto mėgstamiausias ir populiariausias dainas. Beje, vadovas Vidas Simanauskas prižiūrėjo, kad mūsų atsipalaidavimo repertuare nepritrūktų ir rimtesnių kūrinių. Taigi, „Kur giria žaliuoja“ skambėjo ne tik požemiuose (uolėtame stalaktitų ir stalagmitų urve), bet ir danguje – lėktuve, skrendant jau iš Graikijos į Lietuvą. Turbūt mažai kuriam chorui teko dainuoti debesyse, o štai mums – ėmė ir pavyko. Lipdami į lėktuvą, dauguma mūsų grupės dalyvių buvome pasipuošę „Dzūkijos“ marškinėliais, kuriuos greit pastebėjo smalsios stiuardėsės. Paaiškinome, kas

esame ir iš kur keliaujame, o jos, prieš nusileidžiant, visiems bendrakeiviams pranešė, kad orlaivyje yra choras ir paprašė vadovą, kad padainuotume dainą apie Lietuvą. Turbūt didžiausia staigmena ir iššūkis buvo pačiam vadovui, kuris turėjo mus, po visą lėktuvą išbarsytus, „sugaudyti“ ir suvaldyti mūsų balsus. Bet, nepaisant užsikimšusių ausų (skridome beveik 10 km aukštyje), dainą „Kur giria žaliuoja“ pavyko mums sudainuoti gana tvarkingai, nes sulaukėme garsių keleivių plojimų... Dar pusvalandis – ir jau iš viršaus matėme žaliąsias (bet jau rudens šalnos nuspalvintas) girias, banguojantį Nemuną ir jo skalaujamus krantus, „tėvynę ten mano, šalelę skaisčią“ (nors iš tikrųjų, Vilnius pasitiko mus šaltu vėju ir lietumi).

Bet sugrįžkime į rugsėjo mėnesio pabaigoje vis dar karštą Kretą – atslinkusio rudens ūkanose

Lipame į lėktuvą

Boženos Bobinienės nuotr.

Jono Budzeikos nuotr.

Pirmoji festivalio diena Avdou miestelyje

pasišildykime „Dzūkijos“ gastrolių prisiminimais...

Punsko saviveiklininkų išvyka į Graikiją – ne tik turistinė–pažintinė kelionė. LKN choro „Dzūkija“ dainininkai atstovavo savo kraštui III Tarptautiniame folkloro festivalyje Avdou miestelyje ir Heraklio mieste. Šiek tiek buvo sudėtinga paaiškinti festivalio organizatoriams ir Kretos gyventojams, kodėl mes, gyvendami Lenkijoje, puoselėjame būtent lietuvišką kultūrą. Organizatoriai buvo net pasirošę koncerto metu paleisti Lenkijos himno įrašą, bet mes prieštaravome, sakydami, kad esame atsivežę Lietuvos vėliavą.

Birutės Venslauskienės nuotr.

„Dzūkija“ koncertuoja Heraklione

Kantriai pasakojome, kodėl taip yra, ir vėliau niekam nekilo abejonių, kodėl mūsų atstovams įžengus į sceną su trispalve ir mūsų choro naująja vėliava suskambo būtent Lietuvos himnas.

Be Lenkijos lietuvių, festivalyje dalyvavo dar du mišrūs chorai: iš Rusijos (Maskvos) ir Rumunijos. Turėjo dalyvauti dar vienas kolektyvas – iš Irano, bet susiklosčius sudėtingai politinei padėčiai šioje šalyje, jos atstovai negalėjo atvykti į Kretą. Minėtųjų tautų ir mūsų dainos susipynė su įvairių Graikijos regionų atstovų šokamais graikiškais tautiniais šokiais. Visi buvome skirtingi, skirtingais kostiumais, įvairiu repertuaru, bet bendra mūsų kalba – buvo tiesiog muzika. Kiekvienas koncertas prasidėdavo visiems dalyvių atstovams žengiant į sceną su savo vėliavomis, giedant jų himnus. Mūsų chorui atstovavo Alicija Liaukevičienė, Vitas Baliūnas ir Romas Venslauskas. Pirmą festivalio dieną, aukštų kalnų papėdėje, šalia Lasičio

plokščiakalnio įsikūrusiame Avdou miestelyje, mūsų chorui teko dalyvauti spalvingoje eisenoje. Beje, ką tik atvykus, atrodė, kad čia nieko nebus: lyg buvo mažai žmonių, nedidelis susidomėjimas, bet prieš pat koncertą – staiga visa aikštė prisipildė vietinių ir apylinkės gyventojų. Jie mus pasitiko linksmi šaukdami „kalispera“ (labas vakaras – beje, toks pasveikinimas Graikijoje vartojamas dar dieną, nuo 12 val.) arba „jasas“ (tiesiog – labas), bet turbūt su didžiausiu entuziazmu sveikino tautiškais kostiumais pasipuošusius savo kraštiečius šokėjus. Jie šoko ilgai trunkančius, Graikijos

kultūrai būdingus šokius. Daugelis jų šokami ne poromis, kaip įprasta Vakarų kultūroje, bet judant puslankiu, susikibus rankomis ar jas uždėjus ant bendrašokių pečių. Kiekviename šokyje išsiskiria pagrindinis šokėjas, kuris veda. Graikai šoko pritariant panašiam į mandoliną buzukiui ir kitiems šiam kraštui būdingiems instrumentams. Iš visų pusių sklido garsūs plojimai ir šūkavimai, kai kurie žiūrovai bandė kartu šokti, kiti vaišinosi pašonėje gaminamais avienos ar jautienos šašlykais, vynu, vaisiais... Festivalio šurmuly maišėsi garsi muzika, žiūrovų pokalbiai ir audringi plojimai,

Tomo Žilinsko nuotr.

Antroji festivalio diena Heraklione. Prieš koncertą

„Dzūkijos“ kolektyvui įteikiamas padėkos raštas

rūkomų cigarečių dėmai (beje, greitai rūko daug, ir viešosiose vietose) ir netoliese spirgančių kepsnių kvapai... Kretos gyventojai labai temperamentingi, bet šeimyniški, atviri, svetingi žmonės. Mėgsta bendrauti, kartu ilgai puotauti ir linksmintis...

Lietuviškos dainos skyrėsi nuo graikų – jos ramesnės, sentimentales. „Dzūkijos“ choro vadovas Vidas Simanauskas parinko tokį repertuarą, kuris atskleidė būtent lietuvių dvasią. „Kur giria žaliuoja“ – išdainavome tėvynės Lietuvos grožį, „O kai sauliūtė tekėjo“ – priminėme istorinių kovų laikus, lyriška „Šią naktelę“ – papasakojome apie merguželės ir bernuželio jaunas dieneles, o „Buvo dūda Vilniuj“ – pristatėme savotišką, smagią lietuvišką sutartinę. Sulaukėme šilto žiūrovų priėmimo ir garsių plojimų, padėkos raštų ir festivalio organizatorių dovanėlių bei pasiūlymo kitais metais dalyvauti panašiam

festivalyje, bet jau Rodo saloje arba Europos žemyne, netoli Atėnų...

Paskutinio rugsėjo savaitgalio koncertai Kretoje buvo mums savotiškas iššūkis, mat abi dienos buvo gan intensyvios – pirmiausia stengėmės kuo daugiau aplankyti, pamatyti įžymių vietų, o vakarop vykome į koncertų aikštes. Vilkdavomės tautinius kostiumus ir tuoj pat žygiavome esenoje arba tiesiog lipome į sceną. Kretoje tuo metu buvo labai karšta – apie 30°C, o mes visą dieną turistiniu autobusu (kartais ir laivu) nukeliodavome po kelis šimtus kilometrų. Bet mums pavyko suderinti žygius su artistų pareigomis ir puikiai sudalyvavome festivalyje. Net nejutome didelio nuovargio – gal dėl Kretos šilto Viduržemio jūros klimato.

Turėjome nemažai laiko poilsui. Stengėmės tai kuo labiau išnaudoti: vykome, kiek įmanoma, į įdomias ekskursijas po šiaurinę Kretos dalį. Ši

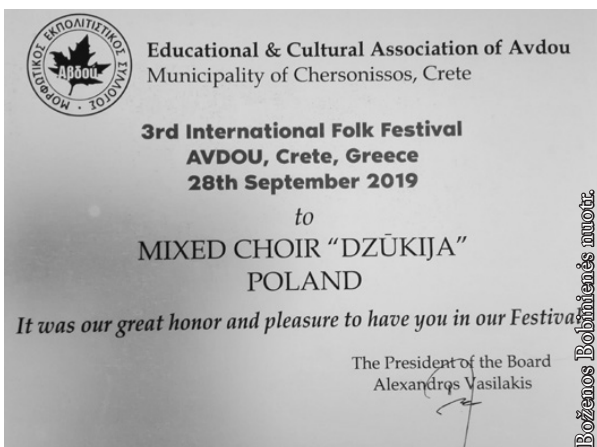
sala yra tiesiog nuostabi! Tiesa, besileidžiant lėktuvui Herakliono (sostinės) oro uoste matėme pilkšvai rusvus, išdžiūvusius, liūdnei spoksančius kalnus (čia keturis mėnesius neiškrito nė lašo), tačiau pavažiavus į salos gilumą, prieš akis atsivėrė visas jos grožis. Atminty dar ilgam išliks puikiausi vaizdai: vis dar sodri, egzotiška augmenija, šilta, krikščioninio skaidrumo ir neapsakyto mėlynumo Kretos jūra bei gan aukšti kalnai su alyvmedžiais apaugusiais šlaitais, įdomi miestų, vienuolynų architektūra ir tūkstantmetė, dar mitologinius laikus menanti antikinė istorija, romantiški kaimeliai ir nedideli, kalnuose pasislėpę bažnytkaimiai... Įdomios ir paslaptingos aplinkinės salėlės (vietiniai jų priskaičiavę net apie 80)... Viduržemio jūros klimato kaitrioje saulėje nunokusių apelsinų, arbūzų, granatų ir vynuogių skonis... Bet apie tai sužinosite jau kitoje „Aušroje“.

Dėkojame gerb. Punsko valsčiaus viršaičiui Vytautui Liškauskui už parūpintą mūsų chorui transportą į ir iš Vilniaus oro uosto.

Punsko LKN choro „Dzūkija“ dalyviai ir vadovas

P. S. Asmeniškai ypač norėčiau padėkoti mūsų kraštiečiai Laurai Vaznelytei, šiuo metu gyvenančiai Atėnuose, kuri geranoriškai talkino mums bendraujant su festivalio organizatoriais ir graikų turizmo biurais.

Božena B.

Padėka ir diplomai

Gyvenimas prasideda po 40-ies

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Netiesa, kad gražiausias gyvenimo laikotarpis yra jaunystė, o sulaukus 30-ies jau reikia rištis skepetą ant galvos. Netiesa, kad tik Vakaruose vidutinio amžiaus žmonės gali leisti sau daugiau, lavintis, mokytis ar keliauti. Šiandien Vakarai esame mes ir nieko keista, jeigu žila kaimynė pasitrum-pino sijoną ir išskrido į saulėtąją Kaliforniją gerti šampano. Kiekvienas gyvenimo tarpsnis yra savotiškai žavus. Tuo įsitikinti gali kiekvienas, kuris mėgaujasi savo, ne kito gyvenimu. Šiuolaikiškų, subrendusių moterų esama ir mūsų krašte. Nereikia jų ieškoti spalvotuose žurnaluose. Elena Grigutienė iš Kampuočių kaimo – naujųjų laikų, savo svajones pildanti ir gražiausius kiekvienos dienos žiedlapius skinanti moteris. Elena turi nuosavą verslą – vadovauja meno ir floristikos dirbtuvei Punske. Kelionės – jos gyvenimo variklis, kuriuo laužo stereotipus. Ji įrodo, kad keliauti gali ne tik turtuoliai. Anot jos, jeigu kasdieną atsidėtume po 10 zlotų, per metus galėtume sukaupti nemažą pinigų sumą, už kurią nuvažiuotume ne tik į Palangą, bet daug toliau, kad ir į Rytų kraštus.

Jurgita Stankauskaitė: Elena, ką Jūs šiandien veikiate, matome realiaime ir virtualiaime pasaulyje. Žavu nuotraukose matyti pasaulį lankančią moterį ir menininkę. Kur buvote iki šiol? Ką veikėte iki 40-ies?

Elena Grigutienė: Ėjau eilinės moters gyvenimą. Auginau vaikus, vežiojau juos į mokyklą ir įvairius užsiėmimus po pamokų: šokių ir

Sarajeve

karatė. Kol turime mažų vaikų, mes, mamos, jiems tampame ir vairuotojais, ir taksistais, ir viskuo kitu. Prižiūrėdavau namus, pietus gaminau. Kai sūnus išlaikė vairuotojo teises, man ėmė likti laisvo laiko. Jo jau nereikėjo niekur vežti. Pats nuykdavo ten, kur jam reikėdavo. Daugiau laiko praleisdavo su draugais. Man tiesiog pasidarė lengviau, bet kartu pradėjau jausti tuštumą, kurią kažkaip privalėjau užpildyti. Manęs sūnus jau neprašė: Mama, gal mane nuveši. Paprastai sakant, turėjau kažką su savimi padaryti. Atsirado daug laisvo laiko, o kai žmogus turi laiko, tai į galvą lenda visokios mintys. Supratau, kad senstu, turiu kažkuo užimti tą savo laiką. Pirmą mintis buvo tokia: reikia man eiti į darbą, išėiti į žmones. Daug metų

dirbau Budziske, valiutos keitykloje. Turėjau laiko ir darbui namuose, ir už jų ribų. Man sunku nebuvo, nes tada jaučiau poreikį bendrauti su žmonėmis. Nesakau, kad namuose blogai. Vienus rutina gali labai varginti, o kitų ne. Aš nebuvo iš tų žmonių, kurie prie jos prisitaiko. Tas pats ir tas pats? Norėjosi kažko daugiau. Beje, kai mano vaikai buvo maži, dieną įvairindavau siūdamą drabužius. Dažnai pas mane lankydavosi moterys.

J. S.: Tad liūdna nebuvo.

E. G.: Ne, liūdna nebuvo. Kūriau įvairias gėlių kompozicijas, dėlioju paveikslus ar dekoracijas iš džiovintų gėlių.

J. S.: Akivaizdu, kad potraukis menui buvo nuo seno, o susilaukusi vaikų nepaleidote jo iš rankų. Tik tada viską kūrėte sau, neleidote savo kūrybos į pasaulį.

E. G.: Viskas pradžioje buvo sau. Šį pomėgį atsinešiau iš tėviškės Raistiniuose (Krakauskų namų). Vaikystėje sekmadieniais tėtė turėdavo laiko. Susėsdavome ir piešdavome. Lankydama Smalėnų mokyklą, tai ne mane mokė braižybos, o aš mokytoją pamokydavau. Mano mama sakydavo, kad nuo jaunų dienų kažką darydavau su adata ir siūlu. Vėlgi su tėčiu smagiai leisdavau laiką jo staliaus dirbtuvėse. Gaudavau plaktuką ir vinių. Užduodavo darbo kažką sukalti, vystyti vaizduotę. Dėl to mano abi kojos ne kartą buvo pervertos vinimis.

J. S.: Patirtis vaikystėje, užauginti vaikai, atsiradęs laisvas laikas privedė prie noro atidaryti savo meno dirbtuvę?

E. G.: Nebuvo tokio tikslo. Labiausia norėjau artimiau bendrauti su žmonėmis. Šito man be galo trūko. Neužteko tik to, kas buvo namuose. Nebuvau iš tų, kurie atlikę namų darbus jaučiasi laimingi.

Jaučiau poreikį vystytis dėl savęs.

J. S.: Gyvenote dėl vaikų, o vėliau jiems užaugus pajautėte norą gyventi dėl savęs.

E. G.: Taip! Pagaliau atėjo laikas užsiimti savimi. Kodėl sakau, kad gyvenimas prasideda po 40-ies? Todėl, kad vaikai tampa savarankiški ir mamoms reikia savimi pasirūpinti. Pati baigiau mokslus po 40-ies.

J. S.: Vadinasi, teisingai sakoma, kad mokslams nėra amžiaus ribos. O mes, vidutinio amžiaus gyventojai, vis dar bijomės tobulintis. Juk žmonės kalbės...

E. G.: Nėra ko bijotis! Viskas įmanoma. Jaunystėje baigiau ekonomikos mokslus Suvalkuose ir jau tada galvojau: kam man ta ekonomika? Pradėjau ir baigiau. Be to, tada dar nežinojau, ko noriu. Neturėjau tvirtos nuomonės ir tikslo. Tik visai neseniai pasiekiau tokius mokslus, kokių nuoširdžiai troškau. Bet turiu pasakyti, kad tobulindamasi norėjau ir savo vaikus supažindinti su savo pasauliu. Kai pradėjau piešti, tai ir dukrą supažindinau su piešimu. Vežiodama ją į mokymus, pati papildomai mokiau-

si piešimo. Mano dukra šiandien piešia ir man dėl to malonu, tik dar niekam nerodo savo darbų.

J. S.: Nedrąsu rodyti savo kūrybą. Panašiai buvo ir Jums.

E. G.: Vieną kartą mano sesuo, kuri profesionaliai užsiima daile, pasakė: Kiek dar metų tupėsi be nieko? Pagaliau padaryk kažką su savimi.

J. S.: Tai štai! Sesuo davė spyrį lįsti į viešumą su savo rankų darbo kūriniais.

E. G.: Paskui pagalvojau: iš tikrųjų, užtenka. Pradėjau mokytis floristikos mokykloje. Ten supratau, kad man reikia eiti šiuo keliu. Aplink mačiau daug meniškų mūsų krašto žmonių, kurie kūrė, bet nedirždavo savo darbų rodyti kitiems. Taip ir atsirado meno ir floristikos dirbtuvės, kuriose galima pamatyti ir įsigyti mūsų lietuvių rankų darbo kūrinių. Čia dar nėra viskas, ką esu sugalvojusi. Norėčiau matyti čia, vietoje kuriančius žmones, pavyzdžiui, tapančius ant šilko ar lipdančius molio dirbinius. Siekiu tikslo atverti kitiems erdvę, leidžiančią pabėgti nuo kasdienybės, rutinos ir rūpesčių. Daugumai iš mūsų juk reikia turėti savo asmeninį pasaulį, kuriame į rytojų pažvelgtume iš kitos perspektyvos.

J. S.: Leiskite truputėlį paironizuoti. Bet ar pas mus nėra vis dar gyvas požiūris, kad moteriškai po 40-ies laikas rištis skepetą ir sėdėti šiltai namuose? Nuo senų laikų, net ir pačioje lietuvių literatūroje yra pavyzdžių, kad laužiančias stereotipus greitai pasiekdavo aplinkinių apkalbos, piktas žvilgsnis, pagrūmojimai.

Sakartvelas 2017 m.

Iš Elenos Grigutienės asmeninio albumo

Uzbekistano šventovių ornamentai. Iš Elės kelionės į Kazachstaną ir Uzbekistaną 2019 m.

E. G.: Nuo vaikystės svajojau keliauti ir šių svajonę pildžiau nuo jaunų dienų. Kai atėjo laikas šeimai, buvau su ja, bet nebijojau svajoti ir visiems linkiu nebijoti svajoti, nes jos pildosi. Kelias iki jų tikriausiai nebūna lengvas. Kartais tenka kažko atsisakyti. Gal ne viena moteris patyrė jausmą, kad namiškiei greitai pripranta prie visą laiką dirbančios moteriškos rankos namuose: šiltų pietų, išskalbtų drabužių, sutvarkytų kampų. Keista pasidaro, kai viso to retkarčiais ima ir pritrūksta. Nustembama: o, pietų nėra! Čia jau prasideda laipteliai. Kažkur esu skaičiusi protingą mintį: Namuose atsidarai šaldytuvą – yra maisto, o neįgaliųjų namuose nėra.

Vis pagalvoju, kad jeigu šeimoje nėra pasitikėjimo vienas kitu, tai tikrai yra sunku. Džiaugiuosi, kad mano vyras yra ne tik vyras, bet ir nuostabus partneris. Grįžtant prie kelionių, moteris man yra taip sakišios: gerai, kad tave vyras leidžia. Juk žmona nėra daiktas ir niekieno nuosavybė. Reikia mokėti sutarti, suprasti, pasitikėti ir palaikyti. Nieko nereikia siekti piktuojū ir greituojū. Man tėtė yra pasakęs labai protingus žodžius: niekada nieko nesakyk supykusi.

Tik nusiraminsi į viską pažvelgsi kitokiu žvilgsniu, ištarsi kitokius žodžius.

J. S.: Iš kur ta meilė kelionėms?

E. G.: Nuo mažens turėjau didelę paramą iš tėvelio pusės. Jis visad sakydavo: važiuok, nes gali būti tokie laikai, kai negalėsi. Pirmosios mano kelionės prasidėjo jau penktoje klasėje. Vėliau mokydama si vidurinėje mokykloje pati aplankiau nemažą Europos dalį. Po to sukūrusi savo šeimą, mielai leisdavome laiką trumpų kelionių, pavyzdžiui, į Lietuvą, metu. Šios kelionės tęsiasi lig šių dienų, dažnai su mumis keliauja anūkėlė.

J. S.: O Jūsų tėtė keliaudavo?

E. G.: Važiuodavo daugiausia į Lietuvą. Galiu pasakyti, kad mano tėtė didelės keliones patyrė sulaukęs 70-ies. Į Ameriką. Pas sūnų. Pirmą kartą nuvažiavęs į ambasadą Varšuvoje negavo vizos. Pabrėšiu – jam buvo septyniadešimt. Tėtis klausia: Tai kada man važiuoti, jeigu dabar negaliu? Taip paklauses gavo vizą. Jam labai patiko Amerikoje, todėl gana dažnai lankydavo sūnų. Dabar

jaunimas turi puikias galimybes keliauti, todėl reikia tuo naudotis.

J. S.: Pastaruoju metu socialiniuose tinkluose skelbiate nuotraukas iš savo kelionių Rytų kraštuose.

E. G.: Vakarai pasidarė nuobodūs. Pamatyta prabanga pasidarė labai tuščia. O Rytai labai žavi. Ten margas pasaulis, kita kultūra. Nuvažiavus ten atsiveria akys, pamatome, ką mes prarandame.

J. S.: Daug yra tokių, kurie bijo vykti į Rytus.

E. G.: Šneka, kad nesaugu. Visur gali būti nesaugu, jeigu keliaujantis asmuo neprisitaiko prie svetimios šalies kultūros.

J. S.: Jeigu aš esu svečias, tai ir privalau elgtis kaip svečias. Tiesa?

E. G.: Žinoma. Mes visi esame tokie patys. Visi esame žmonės su savo papročiais ir kultūra. Įdomu yra tai, kad šiomet lankydama si Uzbekistane pamačiau mūsų, baltų, ornamentų! Visus mus jungia labai sena praeitis.

J. S.: Ką pasakytumėte savo krašto žmogui, skaičiuojančiam ne vieną dešimtį pavasarių?

E. G.: Visi mes labai margi. Vieni gyvena dėl šeimos, kiti dėl visuomenės. Svarbiausia atrasti laiko sau ir nepamiršti, kad gyvename savo, ne kito gyvenimą. Anksčiau ar vėliau ateina pojūtis pasidovanoti kažką tik sau. Nebijokime džiuginti savęs. Norite mokytis, tobulintis, užmegzti naujas pažintis? Pirmyn, amžiui nėra jokių ribų. Svarbu pasirinkti tokią strategiją, kuri niekam nedarytų skriaudos.

Oskaras Milašius diplomatinėje kovoje dėl Lietuvos teritorijos ir pripažinimo

JANINA MACUKONIENĖ

Tęsinys.

Pradžia š. m. „Aušros“ 19 nr.

Su Milašiumi Lietuvių informacijos biure Paryžiuje dirbo kun. Adomas Vilimas ir Ernestas Galvanauskas. Iš pradžių jie ruošė biuletenius apie Lietuvą ir platino juos atvykstančioms į Taikos konferenciją delegacijoms, diplomatams, stengėsi spausdinti straipsnius laikraščiuose. Patekti į prancūzų spaudos puslapius buvo galima tik per plačias Milašiaus pažintis su įtakingais žmonėmis. Sausio pabaigoje Milašius perskaitė viešą paskaitą apie Lietuvą Aukštųjų politinių ir socialinių mokslų institute. Kai į Paryžių pradėjo rinktis įvairių šalių delegacijos, lietuvių informacijos biuro nariai laukė, kada pasirodys Lietuvos atstovai, nerimavo, nes neturėjo tikros informacijos, kas sudarys tą delegaciją, bijojo, ar kartais valdžios Lietuvoje neperėmė bolševikai. Daug pastangų turėjo įdėti informacinio biuro darbuotojai, kad atpažintų tikrus Lietuvos valdžios atstovus, kad juos paruoštų tinkamai atstovauti besikuriančiai valstybei tarp politikos galiūnų. Pasidarbavo net dėl jų įvaizdžio, nekalbant apie tai, kiek slenksčių išmynė Oskaras Milošas pas savo įtakingus pažįstamus, turėjusius įtakos Taikos konferencijos eigai, kad pristatytų Lietuvos reikalus ir kad Lietuvos delegacija išvis būtų pakviesta, nors ir be balso teisės, dalyvauti toje konferencijoje. Savo straipsniuose

Milašius idealizavęs lietuvius, laikęs juos senųjų arijų šventos ir doros moralės atstovais, kuri turėtų išgelbėti šį sumaterialėjusį pasaulį, gal kiek ir nusivylė pamatęs atstovų tarpusavio nesutarimus, tačiau, visada mokėjęs atlaidžiai žiūrėti į žmogiškas silpnybes, kantriai dirbo versdamas, redaguodamas raštus, notas, laiškus, memorandumus Lietuvos delegacijai, kuri atvyko gerokai pavėlavusi. Labai sunku buvo lietuviams prisiminti pro gausią ir įtakingą lenkų emigraciją, turinčią plačias pažintis, kuri skleidė melagingą informaciją apie Lietuvą ir turėjo priešingus interesus. Milašiumi per tarpininkus pavyko suorganizuoti Ernesto Galvanausko susitikimą su Prancūzijos premjeru, vadovavusiu konferencijai, Žoržu Klemenso, jis pritarė lietuvių teisei į laisvę, tačiau jam, kaip ir kitiems didiesiems Vakarų Europos politikams, rūpėjo, kad jų valstybes nuo bolševikų užstotų stipri, didelė šalis, o tokia galėjo būti Lenkijos–Lietuvos federacinė valstybė, kurią sukurti siekė lenkai su J. Pilsudskiu priešakyje, arba tiesiog stipri Lenkija. Taigi, be jau minėtų priežasčių, ši buvo bene svarbiausia, dėl kurios konferencijos dalyviai nenorėjo girdėti lietuvių skundų ir prašymų apginti nuo klastingai užpuolusių kaimynų. O padėtis Lietuvoje jau 1919 m. balandį, kai lenkai veržėsi vis gilyn į jos teritoriją, darėsi tiesiog katastrofiška. Lietuvių atstovai pasiekė tiek, kad santarvininkai, siekdami

sulaikyti karo veiksmus taikos konferencijos metu, tarp kariaujančiųjų nustatė demarkacijos liniją. Ją lenkai netruko sulaužyti ir tada, vėl paveiktas Paryžiuje susitelkusių Lietuvos diplomatų šauksmo, prancūzų maršalas Fošas nustatė naują demarkacijos liniją, deja, daug nepalankesnę lietuviams. Ši taip pat nesudrausmino lenkų. Vilniuje prasidėjus terorui, žydų pogromams, mūsų delegacija Paryžiuje vėl apipylė konferencijos dalyvius naujomis notomis ir memorandumais, kuriuose buvo maldaujama pagalbos. Santarvės taryba šiuo atveju pasiūlė tik: „Šauktis Lenkijos ir Lietuvos vyriausybių politinės išminties ir jas įpareigoti tiesioginiu susitarimu išvengti rimtų keblumų (...)“. O betarpiškas abiejų vyriausybių susitarimas buvo neįmanomas, užtat Milašius ir jo bendražygiai vėl kantriai varstė įvairių ambasadų duris, stengėsi su straipsniais apie Lietuvos problemas prisiminti į svarbiausių laikraščių puslapius, bandė net kreiptis į stambiausių laikraščių sindikatą, kad už pinigų spausdintų palankius straipsnius apie Lietuvą, deja, leidėjai užsiprašė neįmanomos sumos – 1 mln. frankų metams. Finansinė lietuvių delegatų padėtis buvo kukli – vertėsi iš paaukotų pinigų, už kuriuos išnuomotuose dviejuose butuose Bojaro gatvėje susigrūdę nuo ankstyvo ryto, kartais ir naktimis dirbo sunkų ir dažnai bevaisį diplomatinį darbą pasitenkindami labai mažais atlyginimais.

Oskaro Milašiaus skulptūra atidengta š. m. rugsėjo 15-ąją Prancūzijoje

Oskaro Milašiaus nuopelnai šiame darbe buvo neįkainuojami. Niekas kitas nemokėjo taip suredaguoti įvairių raštų prancūzų kalba kaip jis – prancūzų kalba kuriantis poetas. Jau vien dėl puikiausių politikos raštų stiliaus jie buvo perskaitomi ir stebimasi – iš kur tie lietuviai taip puikiai moka prancūzų kalbą.

O Milašius, negailėdamas jėgų dar karštligiškai studijavo visą prieinamą medžiagą apie Lietuvos istoriją, politiką, ekonomiką, geografiją. Vertė Petro Klimo studiją „Lietuvos valstybės vystymasis“. 1919 m. kovo 29 d. paryžiečiai, padedant Oskaro bičiulei Natali Barnej, buvo sukviesti į Milašiaus paskaitą apie Lietuvą Geografijos draugijos salėje. Poetas labai jausmingai ir įtaigiai kalbėjo apie Lietuvą: „*Aš išsižadu kilnios vienatvės, kad kalbėčiau apie Lietuvą, nes stebuklingoji šalis, suteikusi man sielą yra ne tik mano, bet ir jūsų tėvynė*“ – šį teiginį rėmė tuo, kad lietuviai yra senosios arijų rasės palikuonys, prieš tris tūkstančius metų įkvėpę gyvybę smunkančiai Kretos–Mikėnų kultūrai,

kurios paveldėtoja visa Vakarų civilizacija. Svarbiausia paskaitos autoriui buvo priešpastatyti aukštąją Lietuvos kultūrą grobuoniškai jos atžvilgiu nusistačiusiai Lenkijai (Paryžiuje tada jau buvo žinoma, kad į Vilnių įsiveržė lenkų kariuomenė ir ten liejasi kraujas). „*Savo kilme, kalba, kultūra ir ypač charakteriu absoliučiai svetima triukšmingiems slavams, Lietuva skelbia visišką pilietinę nepriklausomybę teritorijos, apgyvendintos šešių su puse milijonų lietuvių ir susidedančios iš Vilniaus, Gardino, Kauno, Suvalkų gubernijų, dalies Minsko gubernijų, bei Rytų Prūsijos, arba mažosios Lietuvos. Valstybės sostinė – senasis Vilnius tam tikra prasme yra Lietuvos širdis ir šventasis miestas. Būtent čia kadaise buvo Visuotinės Dievybės šventykla, būtent čia liepsnojo arijų Amžinoji ugnis*“. Paskaitos pabaigoje Milašius drebančiu balsu sušuko: „*Nelieskite Vilniaus, mūsų sostinės! Tiems iš mūsų kaimynų, kurie yra pernelyg užsispyrę šiuo atžvilgiu, aš patariu saugotis šventos ugnies galybės, amžinai liepsnojančios mūsų širdyse*“.

Įvertinant Oskaro Milašiaus pasiaukojimą Lietuvai ir sugebėjimus, 1919 m. lapkritį jis paskiriamas Lietuvos atstovu Prancūzijoje. (Kadangi tuo metu Lietuva, kaip nepriklausoma valstybė, nebuvo dar Prancūzijoje pripažinta ir negalėjo turėti savo atstovybės, tokią tarpinę pareigybę lietuviams pasiūlė patys prancūzai). Nelengva jam buvo apsispręsti dėl šios pareigybės – žinojo kokia tai didelė atsakomybė, koks laukia sunkus, sudėtingas darbas ir kad dėl jo reikės atidėti savo kūrybą, bet neatsisakė tarnauti tėvynei, kuri tapo jo gyvenimo prasme. Svarbiausia buvo gauti Lietuvai nors ir žemiausio lygio pripažinimą, kad galėtų, kaip lygiateisis partneris, kreiptis pagalbos į tarptautines organizacijas dėl visų neteisėtų veiksmų iš Lenkijos pusės, taip pat paramos kovoje su bolševikais ir bermontininkais. Milašius bemaž kasdien šiuo reikalu mynė Prancūzijos

užsienio reikalų ministerijos slenksčius patekdamas į visų departamentų vadų kabinetus, o vakarais rašė ataskaitas Lietuvos vyriausybei. 1920 m. vasario 9 d. pateikė Ambasadorių konferencijai dokumentus, kuriais reikalavo, kad konferencija priverstų Lenkijos kariuomenę pasitraukti už pirmosios demarkacinės linijos, kurią nubrėžė Santarvės paskirta komisija. Kiek vėliau su atvykusiu į Paryžių Lietuvos ministru pirmininku E. Galvanausku lankėsi šiuo reikalu pas patį maršalą Ferdinandą Fošą, bet šis autoritetingas asmuo sakėsi laukiąs Santarvės nurodymų.

Pagaliau pasiekiamas nors mažas laimėjimas – 1920 m. gegužės 11 d. Milašiui įteikiamas Prancūzijos premjero Milerano laiškas, kuriame atstovas informuojamas, kad Respublikos Vyriausybė kol kas de facto pripažįsta Lietuvos nepriklausomybę. Tačiau iki visiško valstybės pripažinimo reikėjo bent keturių pagrindinių Santarvės lyderių pripažinimo de jure, o politinės visuomenės nuomonę apie Lietuvą klaidino lenkų paskleista ir pagrindiniuose laikraščiuose kartojama melaginga tezę, kad Lietuva – jokia valstybė, tai vokiečių ir bolševikų sąmokslas, penimas jų pinigais, remiamas jų ginklais, keliantis pavojų Lenkijai ir visai Europai. Norėdamas paneigti tokius gandus Milašius rašo daug atsakomųjų straipsnių, kuriuose aiškina Lietuvos santykius su kaimynais, jos galimybes ir norą taikiai ir ramiai kurti savo ūkį. Stengdamasis pakelti Lietuvos reputaciją žurnale „Revue de France“ išspausdina 30 lietuvių liaudies dainų (pagal L. Rėzos vokišką leidinį), įžangoje rašo apie tų dainų dvasingumą, bendrai apie folkloro turtingumą: „*Koks šviežumas ir nekaltybė po grubaus, smurtingo, o kartais ir nežabotai gyvuliško slavų folkloro*“.

Didžiausias smūgis Lietuvai ir asmeniškai pačiam Milašiui buvo tada, kai iškovojo jai tam tikrą diplomatinę stabilizaciją, karo veiksmų

nutraukimą po Suvalkų sutarties pasirašymo 1920 m. spalio 7 d., vėl klasta, neva be Lenkijos valdžios žinios, į Vilnių įžygiavo su trimis divizijomis generolas Želigovskis. Į atstovybę Paryžiuje skrido pagalbos šaukiančios telegramos, o Valdemaras su Milašiumi blaškėsi po Paryžių, meldami Tautų Sąjungos vadus, Prancūzijos vyriausybę demaskuoti tokią akivaizdžią klastą. Milašius iškart rašo ilgą notą Tautų Sąjungos Tarybos pirmininkui Leonui Buržua, kurioje prašo: „*pareikšti kuo griežčiausią protestą prieš Suvalkų sutarties sulaužymą ir kišimąsi į Lietuvos vidaus reikalus*“. Kitose notose praneša apie lenkų kariuomenės žiaurų elgesį Vilniuje lietuvių atžvilgiu, apie ten vykdomą žydų pogromą. Ieško duomenų ir įrodo, kad Želigovskio kariuomenėje dauguma karininkų iš Poznanės ir Galicijos, tuo paneigdamas lenkų skleidžiamą paskalą, neva generolas su karininkais iš Vilniaus krašto, pačiais lietuviais, kuria autonominę „Vidurio Lietuvą“. Milašiaus šauksmas buvo išklaustas, L. Buržua su Ispanijos ir Japonijos ambasadoriais, kuriems buvo pavesta sekti lenkų–lietuvių konfliktą, išsikvietė lenkų atstovą Paderevskį ir jis buvo įpareigotas perteikti Lenkijos vyriausybei griežtą išspėjimo notą, kurioje primenama, kad okupuodami Vilnių lenkai laužo Tautų Sąjungai prisiūmtus įsipareigojimus, kad: „*Jeigu kariuomenė iš Vilniaus nebus tuojau pat evakuota, Taryba bus priversta skubiai susirinkti ir apsvarstyti padėtį, kuri yra laikoma rimta*“. Lenkai, deja, nepakluso Tautų Sąjungos įsakymams ir pradėjo veržtis sustiprintomis pajėgomis gilyn į Lietuvos teritoriją, artėdami prie Kauno. Milašius vėl imasi visų galimų priemonių, rašo laiškus įvairiems Tautų Sąjungos nariams, kuriuose siūlo pritaikyti Lenkijai TS Pakto 16 straipsnį. Jame sakoma, kad jeigu TS narys, prieštaraudamas savo įsipareigojimams, griebiasi ginklo ir

pradedą karą, tai tokia valstybė turi būti laikoma kariaujanti prieš visus TS narius ir prieš ją turi būti pavartotos visos sankcijos. Kol Tautų Sąjunga svarstė, kaip išspręsti konfliktą, lietuvių kariuomenei, sukaupus visas jėgas, pavyko nugalėti lenkus lapkričio 19-ąją prie Širvintų, o po poros dienų ties Giedraičiais. Galbūt savo kariuomenės pajėgomis lietuviai būtų atsiėmę ir sostinę, tačiau kaip tik tuo metu Milašiaus laiško dėl taikos įtvirtinimo paveikta TS komisija priverstė lietuvių kariuomenę sustabdyti puolimą, kad nebūtų kraujo praliejimo, o lenkus turėjo juridškai priversti atiduoti Lietuvai Vilnių. Lietuviai patikėjo TS galiomis, prasidėjo ilgos bylos, tačiau, kaip žinome iš istorijos, jos šio klausimo neišsprendė...

O. Milašius, kaip teigia jo biografas L. Tapinas: „*(...) su liūdesiu širdyje žiūrėjo, kaip visos jo pastangos, beprotiškas jėgų įtempimas tomis dienomis nieko neduoda. Visas jo darbas tarsi susigeria į smėlį. Žmonės, pasaulio visuomenės išrinkti ginti tiesą ir teisingumą, nieko nedaro, tik kalba gražius ir teisingus žodžius, o žodžiai, deja, negali sulaikyti tankų...*“. Paskutinėmis 1920-ųjų spalio dienomis Milašius buvo labai išsekęs dėl intensyvaus diplomatinio darbo ir naktimis rašomų eilių, o lapkričio pradžioje jau reikėjo važiuoti į Ženevą, kur posėdžiavo Tautų Sąjunga. Milašius ruošė ir turėjo pateikti dokumentus, kad Lietuva būtų oficialiai priimta į šią, kaip dar vis tikėjo, visagalę tarptautinę organizaciją ir konferencijos metu pristatyti lenkų–lietuvių konfliktą. Labai jaudinosi, ruošėsi, dėjo visas pastangas, kad Lietuvos klausimas būtų įrašytas į dienotvarkę. Nuovargis, didžiulė psichologinė įtampa ir... vėl nepasiektas rezultatas, nepaisant jo ugingos, įtaigios kalbos ir Valdemaro įtikinamų kautynių diskusijose, Milašius, grįžusį į Paryžių, galutinai paguldė į lovą. Apie mėnesį poetą kankino skausmai,

aukšta temperatūra, sąmonės praradimai, košmarai. Vos 1921 m. sausio pabaigoje Milašius sugebėjo pakilti iš lovos, o kitą mėnesį Paryžiuje vėl turėjo būti svarstomas Lietuvos tarptautinio pripažinimo ir konflikto su lenkais klausimas, vėliau tas pats neišspręstas klausimas keliamas Briuselyje. Lenkų, kuriems Briuselyje atstovavo pats Pilsudskis, „argumentai“ dėl Vilniaus gadino sveikatą ne tik lietuviams, bet išvedė iš kantrybės ir belgų atstovą Polį Hymansą ir kitus Tarybos narius. Derybose dėl visiems žinomo Hymanso projekto, kuris turėjo išspręsti lenkų–lietuvių konfliktą ir grąžinti Lietuvai Vilnių, vėl dalyvavo Milašius. Daug dirbo pats asmeniškai dėl šio projekto ir buvo nusivylęs, kad Lietuvos Seimas jo nepriėmė, o tuo pačiu Lietuva prarado senąją sostinę. Milašius rašė daug straipsnių, atremiančių lenkų šmeižtą, o lenkai pyko, negalėjo dovanoti, kad Milašius, kurį laikė savu, dabar taip sėkmingai su jais kovoja. Kai kurie bandė gudrumu prisivilioti ir patraukti jį į savo pusę, bet Milašius pasiliko ištikimas savo atrastajai tėvynei.

Iš aktyvios diplomatinės veiklos O. Milašius pasitraukė 1926 m., bet iki mirties 1939 m. kovo 2 d. nenustojo dirbęs Lietuvai rašydamas straipsnius ir kitaip garsindamas jos vardą. 1936 m. VDU Teologijos-filosofijos fakulteto taryba suteikė O. Milašiui garbės daktaro (*Doctor honoris causa*) laipsnį. Pagal L. Tapiną, bendrai Oskaras Milašius Lietuvoje nebuvo įvertintas ir pagerbtas taip, kaip to nusipelnė. Gal todėl visai neseniai, š. m. rugsėjo 15 d. Fontenblo miestelyje, netoli Paryžiaus, atidengtas lietuvių poetui, mistikui ir diplomatui Oskarui Milašiui paminklas. Jis pastatytas lietuvių pastangomis toje vietovėje, kur poetas praleido paskutinius savo gyvenimo metus, kur tik prieš mirtį buvo įsigijęs nuosavą namelį, ir kur ilsisi jo palaikai.

*Auksinės vestuvės – reta dovana
Gyvenimo ilgam kely,
Kai vėlei nušvinta jaunystės diena,
Jaunasis, jaunoji esi.*

*Spindi auksas ant rankų lyg pirmąjį kartą,
Kai priesaikos tarėt žodžius,
Gera, kad širdy vėl karšta,
Kad matome tokius gražius.*

*Auksinės vestuvės – reta dovana,
Taip gera ja džiaugtis, dalintis.
Vieniems vėl sugrįžti, kur kelio pradžia,
Kitiems – iš jų meilės mokintis.*

Lapkričio 8 d.
Onutė ir Juozas Svetlauskai
iš Vaitakiemio švenčia
auksines vestuves.

Nuoširdžiai Jus sveikina ir
linki dar daug gražių ir sveikų
bendrų gyvenimo metų

Dukra, žentas ir anukė su vyru

*Auksinės vestuvės! Ši laimė aplanko
Tik tuos, kurie gyvenimą praleidžia kartu.
Prabėgo metai kaip viena akimirka,
Nusinešė daug džiaugsmo, liūdesio ir svajonių.
Smilkiniuos pražydo plaukų sruogelės sidabru,
Bet neliūdėkit, kad metai bėga,
Nieko amžino nėra.*

*Todėl gyvenkit, mylėkit ir džiaukitės,
Juk šiandien Jūsų šventė – Jūsų diena.
Būkit sveiki, laimingi ir gyvenkit dar ilgus metus kartu.*

Lapkričio 8 d. auksinį jubiliejų švenčiančius
Onutė ir Juozą Svetlauskus
sveikina

Sesuo Anelė su visa šeima

*Tai kas, kad smilkiniai jau bėga,
Tai kas, kad skauda ką ir būna neramu.
Gerai, kad širdyje jaunystė nesušąla.
Gerai, kad tu gyventi, juoktis, dirbti vis gali.
Laimingas, kad ištiest pagalbos ranką,
Patart, paguost, padėt gali.
Kad tau vis dar jėgų užtenka,
Ir nuovargio per daug dar nejauti.
Te neužgęsta tavo laimės švyturys.
Te nepavargsta stiprios rankos ir širdis.
Laimingas būki visada su jauna šypsena veide.*

Lapkričio 9 dieną 70-ąjį gimtadienį švenčiantį
Petrą Kuosą iš Vidugirių sveikina

**Žmona Marytė, sūnus Tadas, dukra Lida su
vyru Slavėku ir anūkėlis Ignukas**

*Ne skaičiai nulemia metus, o mūsų darbai ir
mintys.
Tai, kuo pradžiuginam kitus, mokėdami dalintis.
Tad linkim, kad nuo veido niekad nepranyktų šypsena,
O siela visada jaunystės liktų kupina!*

Nuoširdžiausius sveikinimus
70-ojo gimtadienio proga **Jonui Kuosai** siunčia

Brolis Petras, Marytė, Tadas ir Lida su šeima

**UAB „INRIM LT“
(Ežerėlio g. 39, Lazdijai)**

**superka juodojo ir
spalvotojo metalo laužą.**

Didesnį kiekį pasiimame patys.
Kaina už toną:
juodojo metalo 160–180 Eur,
skardos 120–140 Eur.

Tel. +370 69830902, +370 62496932

Lietuvos žiniasklaida

2019-10-06–10-15

Artėjant naujojo, 2020 m., biudžeto svarstymui Seime, kaip įprasta, randasi nemažai siūlymų gerinti žmonių gyvenimą: didinti pensijas (prezidento Gitano Nausėdos iniciatyva, kuris savo kadencijos pirmosiomis dienomis paskelbė idėją „Lietuva – gerovės valstybė“. Tai specialistų skaičiavimu biudžetui kainuos apie 32 mln. eurų), vaiko pinigų išmokas.

Bet norint papildomai duoti, reikia tuos milijonus ir turėti. Čia pasirinkimo nedaug: įvesti naujus mokesčius, padidinti esamus, naikinti mokesťines lengvatas, kurių dabar Lietuvoje tikrai daug. Tiesa, numatomi mokesčių pakeitimai didelio pritarimo iš ekonomistų, finansininkų ir politikų nesulaukė. Šiems klausimams daug dėmesio buvo skiriama ir šalies žiniasklaidoje.

Pirmiausia, kaip apie vieną iš pinigų šaltinių, imta kalbėti apie taršią automobilių mokesťį: kuo transporto priemonė taršesnė, tuo mokesťis ją registruojant būtų didesnis. O numatomos mokėtinios sumos Aplinkos ministerijos siūlomame projekte priklausomai nuo išmetamo anglies dvideginio kiekio būtų nuo keliasdešimties iki 1400 eurų. Dizeliniai automobiliai būtų apmokestinami kelis kartus daugiau už benzininius. Tuo, anot projekto iniciatorių, būtų skatinamas ir elektromobilių naudojimas. Pritardamas automobilių taršos mokesčio įvedimui Ekonomikos ir inovacijų ministras, kandidatas į eurokomisarus Virginijus Sinkevičius „Žinių radijo“ laidoje kalbėjo ir apie alternatyvas: „Šiandien, bent jau aš, nepastebėjau didelio Lietuvos proveržio, sakykime, krovimo stotelių elektromobiliams. Turime žiūrėti į kitas alternatyvas kalbant apie degalus, pasiūlyti žmonėms tokias

galimybes ir tuomet jau jie patys rinksis. Netgi Europos Komisijoje visuomet kalbama, kad pokyčiai, kurie yra reikalingi ir neišvengiami, negali padidinti socialinės atskirties ir palikti regionų, kurie šiandien šildosi anglimi, dar didesniame skurde tiesiog uždraudžiant anglį“, – sakė ministras. „Kainuos ne tik automobiliai: NT mokesťį mokėtų tūkstančiai naujų savininkų“ – taip pavadintame straipsnyje apie dar vieną numatomą mokesťį portalas delfi.lt rašė: „Parengtas NT mokesčio įstatymo projektas, kuriuo siūloma plėsti fizinių asmenų nekomercinės paskirties nekilnojamojo turto apmokestinimo bazę. Siūloma dabar galiojančią 220 tūkst. eurų neapmokestinamąją vertę sumažinti iki 100 tūkst. eurų. Mokesťį mokėtų apie 37 tūkst. asmenų, iš jų – apie 26 tūkst. Vilniuje. Dėl šių pakeitimų, valstybės biudžetas papildomai gautų apie 8 mln. eurų per metus.“ Į šį siūlymą sureagavo Vilniaus meras Remigijus Šimašius bei Seimo liberalai. Vilniaus miesto vadovas žurnalistams pareiškė nuogaštaujamas, kad NT mokesťis, kurio daugiausia būtų surenkama būtent sostinėje, nukeltų ne vietas savivaldybei, bet valstybei. Anot Seimo Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūnės Viktorijos Čmilytės-Nielsen, NT mokesťis bus padalytas visai Lietuvai, todėl žmonės, kurie sumokės NT mokesťį Vilniuje, Kaune ar Palangoje, nepajaus jokio efekto savo miestuose. Ji agentūros ELTA žurnalistams teigė, kad toks valdžios pasipinigavimas nesprendžia jokių esminių sektoriaus problemų, o taps rimta našta didmiesčiuose gyvenantiems vienišioms žmonėms, jaunoms šeimoms ir specialistams įsigijusiems butus su paskola.

„Beje, 100 tūkst. vertės riba yra

labai arti naujo ekonominės klasės būsto. Todėl tai taptų prievole jauniems specialistams, šeimoms, įsigijusioms butus su paskola. O tai jau bus kaip ir dvigubas apmokestinimas: žmonės ne tik mokės banko paskolą, bet dar ir NT mokesťį“, – sakė V. Čmilytė-Nielsen.

Tuo metu ministras pirmininkas Saulius Skvernelis, komentuodamas teiginius, kad NT mokesčio efekto nepatirs savivaldybių gyventojai, nes pajamos iš jo atiteks valstybei, sakė, kad mokesťis susijęs su valstybės reikmėmis.

„Jei norime turėti sostinę, tai galime taip elgtis, bet yra Lietuva, tai yra valstybė, tai mokesčių dalis, kuri susijusi su valstybės reikmėmis, tai bus ir naudojama valstybės reikmėms, taip pat ir vilniečių reikmėms“, – kalbėjo S. Skvernelis.

Beje, tai dar ne visos Finansų ministerijos siūlomos „dovanos“ gyventojams: siūloma didinti stipraus alkoholio, tabako, degalų akcizus. Iš viso tokiu būdu tikimasi į biudžetą surinkti papildomai apie 60 mln. eurų.

Ekonomistas, Vilniaus universiteto profesorius Raimondas Kuodis „Žinių radijuje“ komentuodamas siūlomas mokesčių naujoves įvertino trumpai: „Niekingas pokytis“. Jis priminė, kad mūsų atotrūkis nuo estų biudžeto yra 2 mlrd. eurų. „Kas yra 8 mln. eurų (už NT) nuo 2 mlrd. eurų? Pasimestumėte skaičiuose po kablelio.“

Ekonomistui kilo klausimų ir dėl akcizų didinimo poveikio vartotojams – gyventojams. „Galbūt žmonės tuos pinigus, kuriuos skirs didesniems akcizams, skirtų kitoms prekėms. Galbūt pervertiname šio žingsnio poveikį biudžetui. Jau nekalbant apie tai, kad akcizų poveikis derinamas su kaimynais, o mes beatodairiškai darome kažką savo,

unikalaus“, – sakė R. Kuodis. <...> „Gali susikurti iliuzija, kad kažką padarei – Lietuvoje niekas nebeperka alkoholio, bet bus masiniai srautai iš Lenkijos ir Latvijos.“

Trūksta elementarios ūkininkiškos logikos, kad kurtume tokias politikas. Negalima užsispirti ir šerti kaimynų vien dėl to, kad nori parodyti, jog kovoji prieš alkoholį. Su akcizų politika galima prisizhaisti. Apgausime tik save – suvartojimas bus didesnis nei pardavimai vidaus rinkoje“.

Apie tai, jog buvę kolegos Seimo pirmininkas Viktoras Pranckietis ir jo bendrapartietis Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) pirmininkas bei Kultūros komiteto pirmininkas Ramūnas Karbauskis ne pirmas mėnuo tapę priešininkais, jau rašėme.

Ypač didelė nemeilė iš buvusio kolegos V. Pranckiečiui ėmė reikštis, kai pastarasis nesutiko savo noru atsakyti parlamento vadovo pareigų, kurias sudarant naująją koaliciją R. Karbauskis buvo pažadėjęs, kaip sklinda kalbos, socialdarbiečių vadovui Gediminui Kirkilui. Anot V. Pranckiečio, tegul jį atleidžia Seimas: juk jį į šį postą paskyrė ne R. Karbauskis, o išrinko parlamentas.

R. Karbauskis jau ne kartą žurnalistams žadėjo, jog pirmininko klausimas bus „sprendžiamas kitą savaitę“, tačiau, kaip sako politologai, matyt, nėra garantuotas, kad V. Pranckiečio atleidimui pakaks balsų.

Tuo metu opozicijos atstovai

Seime ne kartą yra sakę, jog pats R. Karbauskis galėtų imtis vadovauti parlamentui.

R. Karbauskis, ilgai tylėjęs dėl tokio siūlymo, prieš keletą dienų pareiškė, jog vis dėlto svarstyti galimybę tapti Seimo vadovu.

Mykolo Romerio universiteto politologės Rimos Urbonaitės, kurią citavo portalas lrytas.lt, teigimu, tokie valdančiųjų lyderio nuomonės pokyčiai suferuoja, kad jis pats nėra iki galo tikras, ar tikrai būtų naudinga tapti naujuoju Seimo pirmininku. Tas jo įvaizdis yra toks, kad jis akivaizdžiai vengia bet kokių pareigų, kurios būtų susijusios su tuo, ką daro Seimo pirmininkas – visi protokoliniai, oficialūs dalykai: vizitai, kelionės ir kita, nes, būdamas komiteto pirmininku, jis nesugeba renginiuose dalyvauti.

Akivaizdu, kad jam tai gali būti našta, nes jam buvo daug patogiau valdyti frakciją būnant būtent frakcijos seniūnu, o dabar, tapdamas Seimo pirmininku, jis net nebūtų frakcijos narys. Taigi tos funkcijos, akivaizdu, nėra tos, kurių jis būtų norėjęs. Priešingu atveju mes būtume matę jį nuo 2016 m. toje pozicijoje“, – sakė politologė.

Apie pasiryžimą palikti frakcijos vadovo pareigas ir kandidatuoti į Seimo vadovybę R. Karbauskis patvirtino žurnalistams ir po kelių dienų. Kokioje pozicijoje kandidatuotų – Seimo pirmininko ar vicepirmininko, R. Karbauskis atsakyti negalėjo, nes bendro koalicijos partnerių

susitarimo dar nėra. Tačiau neatmetė galimybės tapti naujuoju Seimo pirmininku.

Tiesa, pirmiau reikia atleisti dabartinį parlamento vadovą. Manoma, kad R. Karbauskio kandidatūrą palaikytų ir bent dalis opozicijos.

Tuo metu valdančiosios koalicijos partnerių „socialdarbiečių“ vadovas G. Kirkilas sakė, jog jie palaiko R. Karbauskio kandidatūrą, o tai „padėtų išspręsti parlamentinę krizę su tvirtai į savo kėdę įsikibusiu, niekam nepriklausančiu pirmininku“. Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūnė Viktorija Čmilytė-Nielsen pirmiausia suabejojo, ar valstiečių lyderis neblefuoja, nes jo pasisakymai ir planai, politikės žodžiais, turi tendenciją keistis. „Jeigu jo ketinimas tapti Seimo pirmininku yra tikras ir jei mes turėtume pagrindo manyti, kad jis užbaigs tą chaosą, kilusį valdančiųjų tarpe, tai gal būtų ir visai neblogas jo sprendimas“, – sakė parlamentarė.

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos seniūno pirmoji pavaduotoja Irena Degutienė, kalbėdama su portalu lrytas.lt, taip pat abejojo, ar R. Karbauskis laikysis žodžio.

Parlamentarė kalbėjo, kad nereikėtų užbėgti įvykiams už akių, nes tam, kad R. Karbauskis apskritai galėtų teikti savo kandidatūrą, jam reikėtų sėkmingai pašalinti V. Pranckietį.

PARDUODAME šiaudų rulonus.

Kaina sutartinė.

Tel. +370 698 18 936

2019 m. rugsėjo 30 d. Anapilin iškeliavo
A. A. MICHALINA MARCINKEVIČIENĖ
iš Žagarių.

Kapų tylą ir juoda žemelė amžinam poilsui prigludė mylimą mamą.

Tariame nuoširdžius padėkos žodžius Žagarių chorui. Nuoširdžiai dėkojame Vytui Grigučiui ir visiems dalyvavusiems laidotuvėse – giminaičiams, kaimynams, draugams, pažįstamiems – už Velionei palydėti skirtą laiką.

Dukros ir sūnūs su šeimomis